

AMNESTY

MEDLEMSBLAD FOR AMNESTY INTERNATIONAL | NR 3 SEPTEMBER 2017

TEMA: DE UOVERVINDELIGE

Nogle fanger overvinder isolation og tortur. Andre knækker. Hvorfor?

ANNISETTES MISSION

Sangerinden fra Savage Rose bruger sin stemme for flygtninge.

DEN GLEMTE GENERATION

I Istanbuls gader kæmper syriske flygtningebørn for deres fremtid.

FARVEL TIL LIU XIAOBO

Myndighederne vil udlette nobelprisvinderen fra Kinas kollektive hukommelse.

ALBERT WOODFOX

FRI

EFTER 43 ÅR
I ISOLATION

AMNESTY
INTERNATIONAL**Redaktører:** Bjarke Windahl Pedersen og Nora Rahbek Kanafani**Chefredaktør:** Ole Hoff-Lund**Ansvarshavende:** Trine Christensen**Redaktion:** John Nielsen, Roberto Zacharias, Jens Munch**Kontakt:** redaktion@amnesty.dk**Korrektur:** Mogens Bähncke**Design:** Dorte Kayser, Datagraf Communications**Produktion:** Datagraf Communications**Oplag:** 81.623 ISSN: 0906-4184**Abonnementspris:** 200 kr. pr. år**Udkommer næste gang:** 27. november 2017
(deadline 27. oktober 2017)**Artikler**, der er underskrevet med navn, kan indeholde synspunkter, der ikke nødvendigvis reflekterer Amnesty Internationals holdning. Eftertryk med kildeangivelse er kun tilladt efter forudgående aftale med redaktionen.**Miljøcertificeret:** Svanemærke godkendt**Amnesty International**

Gammeltorv 8, 4. og 5. sal

1457 København K

Tlf. 33 45 65 65

Fax 33 45 65 66

www.amnesty.dk

amnesty@amnesty.dk

Forside:**Albert Woodfox blev efter fire årtiers isolationsfængsling løsladt sidste år og kunne på Amnestys landsmøde i april takke de mange danske medlemmer, som igennem årene har skrevet breve til ham.**

Foto: Lærke Posselt

TO TOMME STOLE

Trine Christensen,
generalsekretær
i Amnesty Danmark.

Der stod to tomme stole ved vores internationale rådsmøde i august. Vi var over 400 mennesker samlet fra Amnesty-afdelinger over hele verden. Men to deltagere manglede. To mennesker, hvis fravær ikke var frivilligt, og som fyldte vores tanker. To mennesker, hvis fravær er det synlige bevis på udviklingen i Tyrkiet.

Idil Eser og Taner Cekic, henholdsvis generalsekretær og formand for Amnesty i Tyrkiet, blev arresteret tidligere på sommeren og risikerer langvarige fængselsstraffe. Det er første gang i vores 60-årige historie, at en formand og en generalsekretær sidder fængslet på grund af deres menneskerettighedsarbejde. Anklagerne imod dem er absurde. De er hverken terrorister eller kriminelle. Men de har talt imod de politiserede domstole, fængslingen af kritikere, fyringen af over 100.000 offentligt ansatte og lukningen af næsten alle ikke-statslige medier. Nu er de selv fængslede.

For mig er det ikke bare en chokerende situation rent professionelt. Det er i lige så høj grad personligt. Jeg har haft et tæt samarbejde med Idil og besøgte hende i februar. Hun er et lattermildt, vidende og historisk interesseret menneske med massevis af ideer til, hvordan vi skal håndtere krisen i Tyrkiet. Idil var ganske klar over, at der var risiko for, at

hun blev anholdt. Hun fortalte mig, at hun havde lavet aftaler med sine venner om, at de skulle tage sig af hendes grimme katte, hvis hun skulle blive arresteret. ”Den kønneste har kun ét øje”, fortalte hun.

”Jeg står ofte og føler mig personligt utilstrækkelig, når jeg møder mennesker, der har sat alt på spil.

Jeg står ofte og føler mig personligt utilstrækkelig, når jeg møder mennesker, der har sat alt på spil for at kæmpe en kamp, vi alle har brug for, at de vinder. Jeg er langt væk i et land, hvor jeg intet har at frygte. Og hvad betyder min håndsækning, mine breve, mine ord? Gang på gang har deres svar været: Alt. Det betyder alt at mærke, at man ikke står alene. De mange små og store handlinger kan skabe den bevægelse, der er brug for. Og undervejs giver fællesskabet håb.

Lige nu er det vigtigt, at omverdenen uden omsvøb kræver, at Idil og Taner frigives. Vi er glade for, at Danmark og mange andre lande har markeret deres støtte. Men der er brug for hårdere diplomatisk pres, klar tale og konkret handling. Udover at rejse sagerne i FN og EU bør Danmark sætte situationen på dagsordenen under det kommende formandskab for Europarådet, hvor Tyrkiet er medlem. Udenrigsministeriet bør indkalde Tyrkiets ambassadør til møde.

Som Idil engang sagde til en af vores kolleger: ”At frygte er menneskeligt. Vi er alle bange fra tid til anden. Men du må ikke miste håbet eller tillade frygten at overmande dig”. Vi må holde fast i håbet og arbejde for at få hende, Taner og alle de andre fri. De to stole skal ikke stå tomme næste gang, vi holder rådsmøde. ☺

- 04 Nyheder fra hele verden
- 08 Farvel til Liu Xiaobo
- 10 Tema: De uovervindelige
- 12 Fange nummer 760
- 18 Infografik: At overleve fængslet
- 20 Stærkere end tremmer
- 26 Annisettes mission
- 28 Den glemte generation
- 34 Migrantarbejdere uden rettigheder
- 36 Amnesty-Aktivisten

26

28

8 TEMA

De uovervindelige

Hvordan overlever politiske fanger og uskyldigt fængslede årelang indespærring, isolation og ydmygelse? Mød Mohamedou Slahi, Guantánamo-fangen, der er kendt som lejrens mest torturerede fange, men som nægter at lade sig opsluge af hadet. Og Robert King og Albert Woodfox, der overlevede fire årtier i isolation og nu har genvundet friheden.

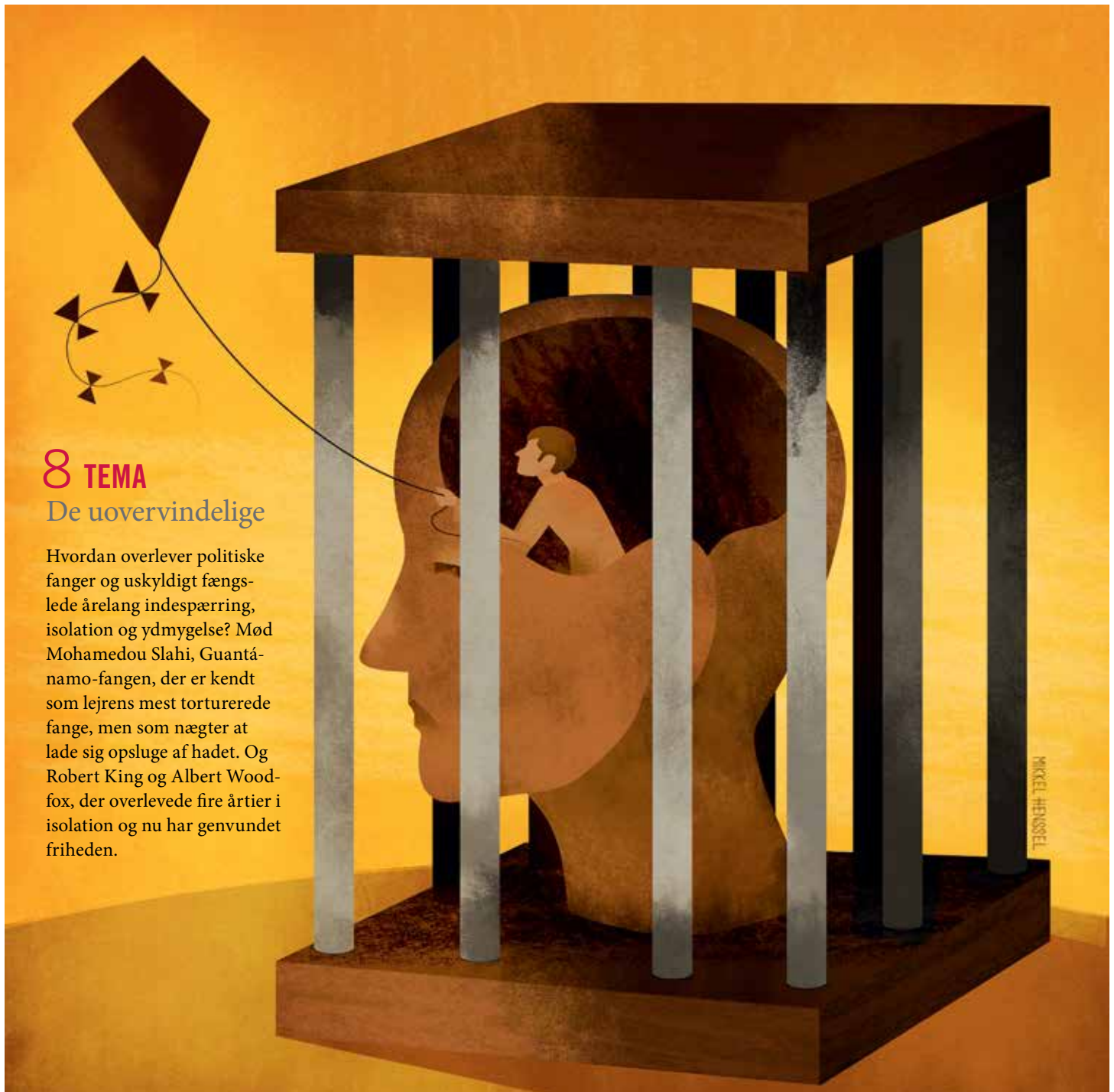

Illustration: Mikkel Henssel

MIKKEL HENSSEL

DANSK OVERVÅGNINGSUDSTYR TIL SAUDISKE UNDERTRYKKERE

Det er skandaløst, at Danmark tillader eksport af masseovervågningsteknologi til Saudi-Arabien, mener Amnesty.

Efter måneders research kunne Dagbladet Information og britiske BBC i juni afsløre, at et dansk firma med Erhvervsstyrelsens og Udenrigsministeriets godkendelse i 2016 havde solgt overvågningsteknologi til en værdi af 70 millioner kroner til Saudi-Arabien. Teknologien fra firmaet BAE Systems Applied Intelligence A/S i Nørresundby skulle bruges til "IP-overvågning og data-analyse til brug for national sikkerhed og efterforskning af alvorlige forbrydelser". Eksportgodkendelsen blev givet, efter Udenrigsministeriet ikke havde "fundet anledning" til at udtale sig imod salget.

"Det er dybt foruroligende, at Danmark har godkendt eksport af overvågningsudstyr til Saudi-Arabien. Vi har at gøre med et styre, der holder sin befolkning i et jerngreb, og hvor civilsamfundet lider under chikane, årelange fængselsstraffe, tortur og endog dødsstraf. Vælger man at sælge overvågningsudstyr til Saudi-Arabien, gør man det med fuld vished om, at man dermed bistår regimet med at undertrykke fredelige menneskerettighedsaktivister", siger Trine Christensen, generalsekretær i Amnesty Danmark.

Foto: Scampix

Erhvervsminister Brian Mikkelsen (K) og udenrigsminister Anders Samuelsen (LA) var den 16. august kaldt i fælles samråd om eksporten af overvågningsudstyr til Saudi-Arabien. Samrådet var lukket for offentligheden.

Fængslede aktivister

Amnesty International har flere gange oplevet, at aktivister er blevet anholdt kort efter, de har været i kontakt med organisationen per mail eller telefon. Retsdokumenter fra Saudi-Arabien viser desuden, at flere saudiske systemkritikere er blevet fængslet, fordi de har kommunikeret med Amnesty. Amnesty kræver, at den danske regering forbyder al eksport af overvågningsteknologi til undertrykkende og udemokratiske regimer:

"Det er dybt skammeligt, at et dansk firma er parat til at assistere regimer med deres undertrykkelse, og at Erhvervsstyrelsen og Udenrigsministeriet blåstempler det uden så meget som at løfte et øjenbryn", siger Trine Christensen.

Om den danske eksport af overvågningsudstyr har Udenrigsministeriet til Information oplyst, at Danmark førte "en tilbageholdende politik", men at der i 2014 blev anlagt en mere "nuanceret politik." ◊

Foto: Scampix

Højreekstremister marcherer i USA: Byen Charlottesville i Virginia var 12. august centrum for den største sammenkomst af højreekstremister og nynazister i USA i årtier. Det begyndte som en protest mod nedrivningen af en statue og endte i voldsomme gadekampe, hvor den 32-årige Heather D. Heyer blev dræbt og 19 andre såret, da en højreekstremist kørte sin bil direkte ind i moddemonstranterne. Siden har præsident Donald Trump chokeret omverdenen ved ikke at tage klar afstand fra nynazisterne.

DANMARK DROPPER BLASFEMI-PARAGRAFFEN

Den 2. juni tog Folketinget det historiske skridt at afskaffe straffelovens paragraf 140, forbuddet mod blasfemi. Amnesty bakker op om beslutningen, som flugter med anbefalingerne fra Europarådet og FN: "Religioner skal kunne kritiseres og diskuteres på lige fod med ideologier og idéer. De love, der forbyder blasfemi, bruges i andre dele af verden til at forfølge mindretal eller kritikere. Det er mennesker, der har krav på beskyttelse, ikke religioner", siger Trine Christensen, generalsekretær i Amnesty Danmark.

SHELL SAGSØGT FOR DRAB I NIGERIA

Efter 22 års kamp kan enken Esther Kiobel nu se frem til en retssag mod olie-giganten Shell, som hun mener har medvirket til henrettelsen af hendes mand, dr. Barinem Kiobel, og otte andre aktivister, der protesterede mod firmaets olieudvinding i Nigeria i 1995. Sagen er anlagt ved en domstol i Holland.

Officielt var mændene dømt for medvirken til mord, men ifølge kritikere skyldtes dødsdommene, at de ni mænd havde været bannerførere for protesterne mod Shells olieudvinding i Ogoniland i Niger Delta. Amnesty har gennem årene optrevet det samarbejde, der eksisterede mellem Nigerias myndigheder og Shell, og

Foto: Amnesty

afsløret, hvordan Shell i breve til myndighederne opfordrede dem til at få bremsede protesterne. ”Det smerter mig stadig i hjertet, at min mand blev dræbt, og jeg har brug for retfærdighed for ham og for mit folk”, siger Esther Kiobel.

Olieudslip fra Shell har forurenset enorme landområder og floder, som størstedelen af Niger Deltas indbyggeres levebrød afhænger af.

Fortæl Shell, at du støtter Esther på <http://bit.ly/Esther-Shell>

STOROFFENSIV MOD ISLAMISK STAT

Tusindvis af civile er fanget i den syriske by Raqqa, som gruppen Islamisk Stat har haft som hovedkvarter de seneste tre år. Byen er under angreb fra den amerikansk ledede koalition og soldater fra Syrian Democratic Forces (SDF), og Amnesty advarer om risiko for store civile tab, som det var tilfældet, da den irakiske storby Mosul for få måneder siden blev befriet fra IS.

”Det er velkendt, at IS bruger civile som menneskelige skjolde, og derfor må både de amerikanske styrker og SDF fordoble deres indsats for at beskytte civile, særligt ved at undgå vilkårlige bombardementer og ved at skabe sikre flugtveje for indbyggerne”, siger Amnestys researcher Donatella

Foto: Scamix

12. august: Krigen har nået selve byen Raqqa. Her er det soldater fra SDF, der kæmper imod Islamisk Stat.

Rovera, som i flere uger har opholdt sig i området nær Raqqa.

Øjenvidner beretter om snigskytter og bombefælder, der skal forhindre civile i at

flygte. Samtidig truer USA med at bombe alle både, der krydser floden Eufrat, som er den mest brugte flugtvej ud af Raqqa.

” Over de sidste år har jeg igen og igen fordømt denne tragiske og skamfulde behandling. Jeg venter stadig på, at Aung San Suu Kyi, der ligesom jeg har modtaget Nobelprisen, gør det samme. Verden venter, og rohingya-muslimerne venter.

Malala Yousafzai, den 3. september. Titusindvis af civile rohingyaer er tvunget på flugt efter nye angreb fra Myanmar militær.

Forkæmpere i fare

Med kampagnen ”Modig” vil Amnesty International beskytte de mennesker, som verden over går forrest og forsvarer menneskerettighederne trods store personlige risici. Det gør Amnesty fordi:

281 mennesker sidste år blev dræbt, fordi de forsvarede menneskerettighederne.

22 af verdens lande blev mennesker dræbt, fordi de med fredelige midler forsvarede menneskerettighederne.

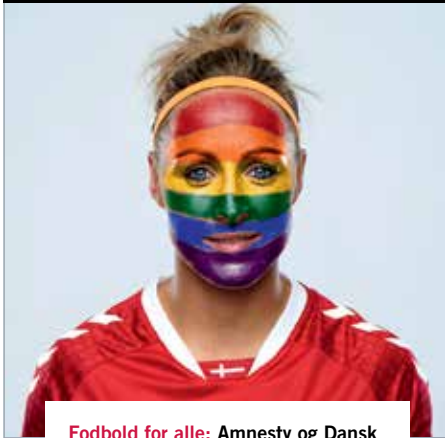
156 mennesker blev af samme grund dræbt i 2015.

75 procent af de dræbte menneskerettighedsforkæmpere i 2016 var fra Syd-, Mellem- og Nordamerika.

94 lande blev menneskerettighedsforkæmpere truet eller overfaldet i 2016.

Kilde: Front Line Defenders

Vær med i kampagnen på amnesty.dk/modig

Fodbold for alle: Amnesty og Dansk Boldspil-Union (DBU) præsenterede i juni kampagnen Fodbold For Alle ved to landskampe mod Tyskland og England for at sætte fokus på homofobi i dansk fodbold. Anførerbind og hjørneflag var i regnbuefarver, og det samme er her spillerne Sanne Troelsgaard, Riza Durmisi, Simon Kjær og Pernille Harder.

Foto: Scampix

AMNESTY: FORBYD IMPORT AF VARER FRA ISRAELSKE BOSÆTTELSER

50 års krænkelser af palæstinensernes menneskerettigheder skal standses, mener Amnesty.

International fordømmelse af de ulovlige israelske bosættelser er ikke længere nok, mener Amnesty, der på 50-året for Israels besættelse af Vestbredden og Østjerusalem lancerer en kampagne, der skal få stater til at forbyde import af bosættervarer. Selvom flertallet af verdens lande officielt har fordømt bosættelserne som ulovlige efter international ret, eksporteres der hvert år varer for hundreder af millioner af dollars fra israelske bosættelser på besat palæstinensisk land. En eksport, der medvirker til massive krænkelser af palæstinensernes menneskerettigheder.

Blomstrende bosætterindustri

I 50 år har Israel holdt Vestbredden, Østjerusalem og senere Gaza-striben i et militært jerngreb. Titusinder af palæstinensiske hjem er blevet ødelagt af Israel, og hundredtusinder af palæstinensere er blevet tvangsflyttet for at gøre plads til at bygge bosættelser. Israel har overtaget kontrollen med palæstinensiske naturressourcer såsom vand, frodige jordområder og

andet. Områderne bruges i bosættelsesindustriens produktion af landbrugsprodukter, byggematerialer og øvrige varer, der ofte eksporteres til udlandet.

“Mens den palæstinensiske økonomi er forkrøblet efter 50 års besættelse, er en blomstrende bosætterindustri for millioner af dollars blevet bygget ved hjælp af systematisk undertrykkelse af den palæstinensiske befolkning”, siger Salil Shetty, generalsekretær i Amnesty International.

Nye udvidelser af bosættelser

Igennem årtier har adskillige FN-resolutioner bekræftet, at israelske bosættelser overtræder folkeretten. Senest i december 2016 blev en resolution vedtaget i FN's Sikkerhedsråd, hvori Israel opfordres til at standse alle bosættelsesaktiviteter i de besatte palæstinensiske områder.

Til trods for dette har Israel i år annonceret planer om tusindvis af nye boliger i eksisterende bosættelser samt to nye bosættelser på den besatte Vestbred. ☞

30 ÅRS FÆNGSEL FOR ABORT

El Salvadors totale abortforbud har igen ramt en ung kvinde. Den 5. juli blev 19-årige Evelyn idømt 30 års fængsel for “mord”, fordi hun aborterede på hospitalet, hvor hun var indlagt på grund af sygdom. El Salvadors totale abortforbud betyder, at en kvinde risikerer straf, hvis hun aborterer spontant og ikke

kan bevise, at det skete ufor-skyldt. Det skaber et ekstremt mistroisk miljø, som har kostet menneskeliv, fordi kvinder, der oplever komplikationer, ikke søger læge i tide. Loven rammer især fattige kvinder.

Amnesty har tidligere haft held til at få løsladt kvinder i samme ulykkelige situation som

Evelyn, og på kort tid har mere end **71.482** danskere skrevet under på kravet om, at El Salvadors myndigheder skal løslade Evelyn øjeblikkeligt.

Modtag Amnestys underskriftsindsamlinger gratis på sms ved at sende en sms med teksten **LIFELINE** til **1252**.

CHILE SKROTTER ABORTFORBUD

Chiles parlament lempet nu landets totale abortforbud og vil fremover tillade abort, hvis graviditeten skyldes voldtægt, hvis moderens liv er i fare, eller hvis fosteret ikke er levedygtigt.

"Chile har endelig bevæget sig et skridt tættere på at beskytte kvinder og pigers menneskerettigheder", siger Erika Guevara-Rosas, der er chef for Amnesty's Amerika-afdeling.

Tilbage står nu kun syv lande i verden med et totalt abortforbud: Den Dominikanske Republik, Haiti, Honduras, El Salvador, Nicaragua, Malta og Surinam.

Foto: Scampix

FREMSKRIDT – TILBAGESKRIDT

- + **Danmark** får for første gang en handlingsplan for at bekæmpe diskrimination af LGBTI-personer.
- + **Tyskland** annullerer nu dommene mod 68.300 homoseksuelle mænd, som i årene efter Anden Verdenskrig blev dømt for at have sex med andre mænd. Det anslås, at 5.000 af mændene stadig lever og kan få erstatning.
- + **Australiens** regering betaler cirka 330 millioner kroner i erstatning til mere end 1.900 flygtninge og asylansøgere, som fra 2012 til 2016 led fysisk og psykisk overlast i detentionscentre på øen Papua Ny Guinea.
- + **USA's** Højesteret har givet grønt lys for dele af Trumps indrejseforbud, så borgere fra seks overvejende muslimske lande nu er nægtet adgang til USA.
- + Stik imod EU's og Amnesty's anbefalinger har **Polen** begrænset kvinders adgang til fortrydelsespiller. Polen har i forvejen en af Europas strengeste abortlovgivninger.
- + **Bahrains** myndigheder beordrede den 4. juni den uafhængige avis, Al Wasat, lukket. Den var indtil da et af de få uafhængige nyhedsmedier i hele Golf-regionen.

Foto: Sujatro Ghosh

Ko eller kvinde – hvad er mest værd?, spørger den indiske fotograf Sujatro Ghosh i et nyt fotoprojekt, hvor indiske kvinder ifører sig masker på offentlige steder. "Vi har beskyttelsesgrupper for køer, men når det kommer til beskyttelsen af kvinder, gøres der intet imod de voldtægter, som hvert 15. minut anmeldes i Indien", siger Ghosh til AMNESTY.

FN-TOPJURIST: KLARE BEVISER FOR KRIGSFORBRYDELSE I SYRIEN

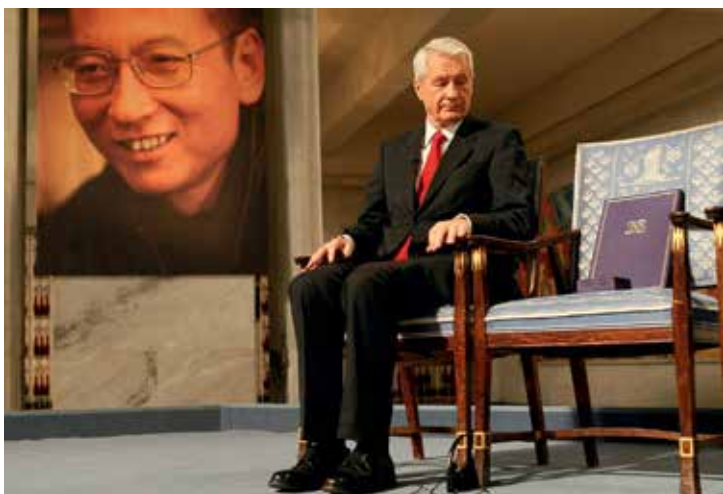

En bybus omdannet til en tank kørte henover sommeren gennem Københavns gader for at minde om, at krigen fortsat raser i Syrien.

FN's Kommission for Krigsforbrydelser i Syrien har siden 2011 indsamlet beviser nok til at få præsident Bashar al-Assad dømt for krigsforbrydelser. Alligevel kommer det ikke til at ske.

Sådan lyder det fra kommissionsmedlemmet Carla Del Ponte, der som topjurist og særlig anklager har retsfulgt krigsforbrydelser i Rwanda og det tidligere Jugoslavien.

"I seks år har kommissionen lavet undersøgelser. Nu bør en anklager fortsætte vores arbejde og indbringe krigsforbryderne for en domstol. Men det er præcis det, som Rusland blokerer for med sit veto i FN's Sikkerhedsråd", sagde Del Ponte i august, hvor hun også annoncerede sin tilbagetrædelse fra arbejdet. Ifølge Del Ponte har alle parter i konflikten gjort sig skyldige i krigsforbrydelser.

FARVEL TIL LIU XIAOBO

Kinas mest prominente menneskerettighedsforkæmper, nobelprisvinderen Liu Xiaobo, døde i juni i fangenskab. Nu kæmper aktivister i Kina og resten af verden imod styrets forsøg på at slette ham fra Kinas kollektive hukommelse.

I 2008 – kort før sin sidste anholdelse – gav Liu Xiaobo et interview til AMNESTY. Her lagde han ikke skjul på, at hans offentlige systemkritik var farlig for ham selv.

”Lovgivningen om, hvad man må sige og skrive, er meget mudret. Derfor er der aldrig nogen, der præcis ved, hvornår de går over stregen. På den måde kan myndighederne skride ind når som helst. Men det er vigtigt, at vi er modige nok til konstant at forsøge at rykke grænserne”, sagde Liu Xiaobo dengang.

Den 8. december samme år blev han anholdt på grund af udgivelsen af det såkaldte Charter 08, et manifest for menneskerettigheder og demokrati i Kina, medfattet af Liu Xiaobo og underskrevet af hundredvis af kinesiske intellektuelle.

Liu Xiaobo kom ikke til at opleve friheden igen. 61 år gammel døde han den 13. juli i år af en kræftsygdom, han fik diagnosticeret i maj. På det tidspunkt havde han afsonet otte af den 11 år lange fængselsdom, han havde fået for at ”opfordre til at undergrave statsmagten”.

Appeller fra Amnesty International og om-

verdenen om at lade Liu Xiaobo gå fri og modtage behandling i udlandet blev afvist af Kina.

Den tomme stol

Liu Xiaobos livtag med det kinesiske diktatur stod på i årtier. Efter at have deltaget i protesterne på Den Himmelske Fredsplads i 1989 sendte regimet ham to år i fængsel og fratog ham hans stilling som universitetsprofessor. Da han i 1996 blev gift med Liu Xia, skete det i en kantine i en arbejdslejr, hvor han afsonede en ny dom på tre år for kritik af styret.

I 2010 fik hele verden så øjnene op for Liu Xiaobo, da han i fangenskab modtog Nobels Fredspris. Ingen familiemedlemmer fik lov til at rejse til Oslo for at modtage prisen på hans vegne, så i stedet gik billederne af den tomme stol ved ceremonien verden rundt. I Kina blev hans hustru Liu Xia sat i husarrest. Der sidder hun stadig.

Kampen om eftermælet

Efter Liu Xiaobos død gik folk i Hong Kong på gaden for at mindes ham. To dage efter

hans død blev hans aske spredt over havet, ifølge flere af hans venner fordi regimet ville sikre, at Xiaobo ikke skulle få et permanent gravsted, som hans støtter siden kunne samles ved. På kinesiske online søgemaskiner blev resultaterne af søgninger på ”begravelse til havs” samme dag blokeret. Til stede ved spredningen af asken var hans enke, Liu Xia. Siden er hun ikke set offentligt. En række andre aktivister har været anholdt og fængslet, efter at de på det kinesiske fastland arrangerede en mindehøjtidelighed for Liu Xiaobo.

Amnesty har verden over samlet underskrifter ind for løsladelsen af aktivisterne og kræver desuden, at de kinesiske myndigheder standser forfølgelsen af Liu Xia:

”Uanset hvilke forkastelige taktikker myndighederne bruger, vil det aldrig lykkes dem at udslette arven efter Liu Xiaobo. Takket være ham er millioner af mennesker i Kina og resten af verden blevet inspireret til at gå imod undertrykkelse og stå vagt om frihed og retfærdighed”, siger Lisa Tassi, Amnestys kampagnechef i Østasien. ◊

Charter 08

– var inspireret af tjekkiske dissidenter, som i 1977 under det sovjetiske diktatur offentligt krævede demokrati og ytringsfrihed. Det blev udgivet den 10. december 2008 på 60-årsdagen for Menneskerettighedserklæringen og består af tre korte afsnit. Til minde om Liu Xiaobo genoptrykker AMNESTY her Charter 08's andet afsnit,

Vores Grundlæggende Principper:

FRIHED

Frihed er kernen af universelle menneskelige værdier. Ytringsfrihed, pressefrihed, forsamlingsfrihed, foreningsfrihed, frihed til at vælge levested, frihed til at strejke, demonstrere og protestere er blandt de udtryksformer, frihed tager. Uden frihed vil Kina altid forblive fjern fra civiliserede idealer.

MENNESKERETTIGHEDER

Menneskerettigheder er ikke skænket af staten. Hvert eneste menneske er født med en iboende ret til værdighed og frihed. Regeringen eksisterer for at beskytte borgernes menneskerettigheder. Statens udøvelse af magt skal være bestemt af folket. Rækken af politiske katastrofer i Kinas nyere historie er en direkte konsekvens af det regerende regimes foragt for menneskerettigheder.

LIGHED

Hver persons integritet, værdighed og frihed – uanset social rang, erhverv, køn, økonomisk formåen, etnicitet, hudfarve, religion eller politisk overbevisning – er den samme som andres. Principper om lighed for loven og lige adgang til sociale, økonomiske, kulturelle, civile og politiske rettigheder skal opretholdes.

REPUBLIKANISME

Republikanismen, som fastholder, at magten bør balanceres mellem forskellige institutioner, og at konkurrerende interesser bør sikres, ligner det traditionelle kinesiske politiske ideal om "retfærdighed i alt under himlen". Det tillader forskellige interessegrupper samt mennesker af forskellig kultur og tro at udøve demokratisk selvstyre og nå frem til fredelige løsninger på offentlige spørgsmål på grundlag af lige adgang til regeringen samt fri og retfærdig konkurrence.

DEMOKRATI

De mest grundlæggende principper for demokrati er, at folket er suverænt, og at folket vælger sin regering. Demokrati har disse karakteristika: (1) Den politiske magt begynder med folket, og legitimiteten af et regime kommer fra folket. (2) Politisk magt udøves gennem valg, som folket tager. (3) Indehavere af vigtige officielle stillinger på alle regeringsniveauer bestemmes gennem periodiske frie valg. (4) Under honorering af flertallets vilje beskyttes mindretallets grundlæggende værdighed, frihed og menneskerettigheder. Kort sagt er demokrati et moderne middel til at opnå en regering "af folket, ved folket og for folket".

FORFATNINGSMÆSSIGT STYRE

Forfatningsmæssigt styre sker gennem et retssystem og lovbestemmelser til gennemførelse af principper, der er nedfældet i en forfatning. Det betyder beskyttelse af borgernes frihed og rettigheder, begrænser og definerer omfanget af legitim regeringsmagt og etablerer det administrative apparat, som er nødvendigt for at tjene disse formål.

Kort efter udgivelsen af Charter 08 blev Liu Xiaobo og en række underskrivere anholdt og idømt lange fængselsstraffe for at opildne til at omstyrte staten.

Charter 08 finder du her: www.nybooks.com/articles/2009/01/15/chinas-charter-08/

MIKKEL HENSSEL

KUNSTEN AT OVERVINDE FÆNGSLET

Hvordan overlever man årelang indespærring, isolation og ydmygelse? AMNESTY har mødt tre tidligere fanger, der uretmæssigt blev holdt i isolation i årevis og udsat for overgreb, men som nægtede at bøje nakken og til sidst forlod fængslet med deres viljestyrke og selvrespekt intakt.

Den 11. februar 1990 kunne verdens vel nok mest berømte politiske fange, Nelson Mandela, forlade fængslet i Sydafrika som en fri mand efter 27 års fangenskab. Særligt ét spørgsmål måtte han svare på igen og igen: Hvordan overlevede du?

Samme spørgsmål trænger sig på for de politiske fanger og uskyldigt fængslede, som Amnesty arbejder for. Mennesker, der i årevis – nogle gange årtier – isoleres, tortureres og nedbrydes med det formål at få dem til at tie stille, miste modet eller opgive deres kamp for reformer og værdighed. Hvordan overlever du et sted, der er bygget med henblik på at nedbryde dig?

Mandela mente selv, at hans overlevelse skyldtes, at han i store dele af sin fængselstid blev holdt indespærret sammen med sine politiske kammerater. ”Sammen blev vores viljestyrke forstærket. Vi støttede hinanden og fik styrke fra hinanden”, skrev han i sin selvbiografi *Vejen til Frihed*.

Teknikker til overlevelse

Den hurtigste måde at nedbryde et menneske på er ved at isolere det. Det er igen og igen slået fast, hvordan isolationsfængsling selv i kortere tid medfører angst, depression og selvmordstanker og kan gøre uoprettelig skade på den fængslede.

Men selv isolationsfanger udvikler forskellige teknikker til at bevare forstanden. Nogle finder

ro i en abstrakt verden, hvor de løser matematiske ligninger, andre bruger hver dag timer på at skrubbe cellen ren for at skabe orden i en verden, der ellers er uden for deres kontrol.

Den syriske menneskerettighedsaktivist Riad Turk var i 1980'erne tilbageholdt i 17 år i et underjordisk militærfængsel uden dagslys. I de første 13 år blev han nægtet kontakt med sin familie. Derefter fik han tildelt ét besøg om året. Efter sin løsladelse beskrev han, hvordan han overlevede sin isolation ved brug af tre teknikker: Han nægtede sig selv at dagdrømme og tvang sin hjerne til at lukke ned for den ydre verden, heriblandt tanker om sin familie; han fulgte slavisk et skema af øvelser for at holde fysikken i orden; og hver dag brugte han timer på at lægge de småsten, han fandt i sin daglige linsesuppe, i et sirligt mønster. Dagen efter lagde han dem i et nyt mønster. Selv mener han, at det var sådan, han bevarede sin forstand. Ved at holde sine følelser ude fratog han fangevogterne deres magt over sig.

Efter sin løsladelse beskrev Riad Turk i et interview til den franske avis *Le Monde* sig selv som et barn, der skulle lære verden at kende igen, og efter et år genoptog han sit politiske arbejde for menneskerettighederne.

Meningsløshed værre end tortur

For alle fanger er kampen for ikke at gå psykisk til grunde altafgørende.

Ifølge et dansk studie fra Filippinerne fremhæver fangerne dér, hvad enten de er arresteret for deres politiske eller kriminelle aktiviteter, at følelsen af magtesløshed kan være lige så nedbrydende som den tortur, de rutinemæssigt udsættes for ved anholdelsen.

Et andet gennemgående tema i mange fængselsberetninger er ønsket om at fastholde sin værdighed og sin menneskelighed. Det indebærer, at man insisterer på at blive behandlet som et menneske; at man nægter at bøje nakken trods de konsekvenser, det kan have i en verden, der kræver total lydighed.

Fanger kan nogle gange kommunikere ved at banke på væggen eller råbe gennem tremmerne til deres medfanger. De kan skrive breve og beskeder, der med held kan blive smuglet ud af fængslet. De kan kræve retfærdighed ved at gå i sultestrejke, modsætte sig kropsvisitationer, endog nægte at få besøg. Alt sammen handlinger, der kan rokke ved magtbalancen og give fangen en fornemmelse af kontrol og mening.

I denne udgave af AMNESTY møder vi tre tidligere fanger, der forundrer og inspirerer. De har overlevet uretmæssig isolation, krænkelser, overgreb og forfølgelse, men de har nægtet at underkaste sig. I dag er de ude i friheden med deres viljestyrke og menneskelighed intakt, og hver især fortsætter de kampen for retfærdighed. ☺

Fange nummer 760

Efter 14 år i den amerikanske fangelejr Guantánamo på Cuba blev Mohamedou Ould Slahi løsladt i oktober sidste år. Han blev aldrig sigtet for nogen forbrydelse, men derimod tortureret, mishandlet og holdt i langvarig isolation. Alligevel nægter han at lade sig opløse af hadet og er i dag en fri mand. Næsten.

Når Mohamedou står på den hvide sandstrand uden for hovedstaden Nouakchott i Mauretania og ser solen forsvinde i bølgerne, stirrer han samtidig ind i 15 års mørke. For på præcis samme breddegrad 6.500 kilometer mod vest ligger den amerikanske Guantánamo-fangelejr, hvor Mohamedou sad indespærret i årevis – mistænkt for at stå i ledtog med terrornetværket al-Qaeda og dets leder, Osama bin Laden.

Mohamedou Ould Slahi var fange nummer 760 i Guantánamo, og i amerikanske medier omtales han som den mest torturerede mand i lejrens historie. Langt størstedelen af tiden sad han fuldstændig isoleret fra andre fanger i en celle på ganske få kvadratmeter.

”Jeg var alene med mine tanker og min smerte. Guantánamo er et forfærdeligt sted. Det ødelægger mennesker”, fortæller

Mohamedou over Skype fra sit hjem i Nouakchott.

Da han i juni 2016 fik den officielle besked fra de amerikanske myndigheder om, at de ikke længere anså ham som en sikkerhedsrisiko, og at han var fri til at forlade Guantánamo – hvis nogen ville tage imod ham – blev han lykkelig.

”Men jeg havde lært, at jeg ikke skulle fejre nyheden for meget. Mange af de andre fanger havde fået lignende afgørelser, men de sad alligevel fast i Guantánamo i årevis”, siger han.

Der gik ganske rigtigt flere måneder. Og da han endelig vendte hjem fra næsten 15 års mareridt i amerikansk varetægt, skete det på samme måde, som da han kom til Guantánamo: I orange fangedragt, fodlænker, ble, en maske for øjnene og fastlåst til sit flysæde.

”Jeg brokkede mig ikke. De kunne gøre,

En tredjedel af Mohamedous Ould Slahis liv forsvandt på Guantánamo. Alligevel ønsker han ikke hævn: "Tilgivelsen er mit våben", siger han.

hvad de ville med mig – bare jeg kom ud af Guantánamo”.

Fortiden

For at forstå, hvorfor CIA opfattede Mohamedou som en højt profileret al-Qaeda-terrorist, skal vi tilbage til slutningen af 1980'erne. Mohamedou er en ung mand med en lys fremtid. Han har modtaget et legat til at studere til elektroingeniør ved universitetet i Duisburg i Tyskland og rejser dertil i sommeren 1988. For moderen og hans 11 søskende giver det håb om, at Mohamedou kan hjælpe familien ved at sende penge hjem til det fattige Mauretanium.

På det tidspunkt raser borgerkrigen i Afghanistan, og USA leverer våben til de såkaldte mujahedingrupper i kampen mod den Sovjet-støttede regering. Som mange andre unge mænd vælger Mohamedou i 1991 at rejse til Afghanistans borgerkrig for at kæmpe sammen med de grupper, der senere bliver kendt som al-Qaeda.

”Det er det dumme, jeg har gjort”, siger Mohamedou i dag om sin beslutning.

Dengang er der ingen restriktioner eller forbud mod at deltage i sådanne aktiviteter, og det er en sag, som Vesten – og især USA – støtter aktivt. Blandt andre rejser den senere statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) derned som 24-årig i 1988 og fotograferes iført traditionel klædedragt og med et Kalashnikov-gevær i hænderne for at vise sin støtte til ”en lokalbefolkning mod en besættelsesmagt”.

Under en høring ved militærtribunalet på Guantánamo forklarer Mohamedou senere sin fortid således:

”Jeg var godt klar over, at jeg kæmpede side

om side med al-Qaeda, men dengang var al-Qaeda altså ikke involveret i en jihad mod Amerika. USA opfordrede os til at bekæmpe kommunisterne sammen med vore brødre. Jeg har absolut intet at gøre med konflikten mellem al-Qaeda og USA”, sagde Slahi.

Han vender tilbage til Tyskland i 1992, færdiggør sine studier og arbejder indenfor computerteknologi og telekommunikation i Duisburg op gennem 1990'erne. Men i 1999 vender fortiden tilbage i form af et telefonopkald fra en af hans gamle al-Qaeda kontakter, Abu Hafs al-Mauritani, der er rådgiver for al-Qaeda og med i inderkredsen omkring Osama bin Laden. Opkaldet kommer fra Osama bin Ladens satellittelefon og bliver opfanget af den tyske efterretningstjeneste. Det bliver afgørende for Mohamedous skæbne.

Abu Hafs er Mohamedous fætter, og han beder om hjælp til at overføre penge til hans familie i Mauretanium i forbindelse med ramadanen. Mohamedou hjælper. Samme år flytter han til Canada for at prøve lykken, men året efter vender han desillusioneret hjem til sin familie i Mauretanium.

Pågribelsen

To måneder efter terrorangrebet mod USA den 11. september 2001 bliver Mohamedou kontaktet af sikkerhedstjenesten i Mauretanium, der beder ham om at møde op på politistationen til afhøring. Han siger farvel til sin mor og fortæller hende, at der ikke er grund til bekymring. Så kører han ind til byen, hvor han parkerer foran politistationen. Der holder bilen stadig den dag i dag – støvet, skrammet og med smadret forrude.

”Det var sidste gang, jeg så min mor”, siger Mohamedou.

Foto: ICRC

DAGBOG FRA GUANTÁNAMO

Mohamedou Ould Slahi er født i 1970 i byen Rosso ved Senegal-floden langs Mauretaniums sydlige grænse. Han har otte ældre og tre yngre søskende. Begge forældre er døde – moderen i 2013, mens Mohamedou var i Guantánamo.

Han er uddannet elektroingeniør ved universitetet i Duisburg i Tyskland og arbejdede som IT-ekspert i Mauretanium, da han blev arresteret i 2001 og udleveret til amerikanerne.

I 2015 udgav han bestselleren Dagbog fra Guantánamo, som herhjemme er udkommet på People's Press. Dagbogsnotaterne overdrog han til sine advokater, som opfordrede den ameri-

kanske forfatter Larry Siems til at redigere og gennemskrive dem.

Larry Siems, der er ekspert i USA's krig mod terror, skriver i forordet til Dagbog fra Guantánamo: ”Jeg mener at have læst alt, hvad der er offentliggjort om hans sag, og jeg forstår ikke, hvorfor han overhovedet blev placeret i Guantánamo”.

Mohamedou Slahi har netop lagt sidste hånd på en ny version af dagbogen – en censureret version, der viser, hvad der gemmer sig bag de 2.600 overstregninger i originalversionen.

Læs mere på www.larrysiems.com

Foto: Scamix

Han bliver tilbageholdt og får frataget sit pas, og den 29. november 2001 bliver han sat på et CIA-fly og fløjet til et fængsel i Jordan, hvor han gennem otte måneder udsættes for tortur og bliver udspurgt om sin rolle i al-Qaeda. Hans familie forledes til at tro, at han er i et mauretansk fængsel, og gennem et helt år afleverer hans ældste bror troligt rent tøj og penge til måltider til fængselspersonalet.

Fængslet i Jordan tager hårdt på Mohamedou: "Mit tøj begyndte at sidde så løst på mig, at jeg lignede en lille kat i en stor pose", siger han.

I juli 2002 bliver han fløjet til den amerikanske Bagram-base i Afghanistan, og to uger senere bliver han sammen med 34 andre fanger sat ombord på et fly til Guantánamo på Cuba, hvor han ankommer den 5. august 2002. Først i oktober 2002 læser hans bror i det tyske magasin *Der Spiegel*, at Mohamedou er havnet i et af de berygtede trådbure i Guantánamo, og sandheden går op for familien.

Udskrifter fra afhøringerne af Mohamedou ved det særlige militærtribunal i Guantánamo viser tydeligt, hvorfor CIA retter søgelyset mod ham: Opholdet med al-Qaeda i Afghanistan og opringninger fra Abu Hafs. Desuden har han en enkelt nat i sin lejlighed i Tyskland haft overnattende gæster, som senere begik terror for al-Qaeda, og han har frekventeret en moske i Canada, hvor der kom radikaliserede muslimer, som planlagde et terrorangreb i USA – det såkaldte millennium-komplot.

Fangelejren

I CIA's optik gør det Mohamedou til den måske mest værdifulde fange i Guantánamo på det tidspunkt. I de første måneder i Guantánamo er det forhørsledere fra det amerikanske forbundspoliti (FBI), der afhører Mohamedou, som konsekvent benægter alle anklager om at stå i forbindelse med terro-

risterne bag 11. september. Men han vedstår sin kortvarige deltagelse i al-Qaeda ti år forinden.

Mohamedou bruger den første tid i fængslet på at blive bedre til engelsk. I sin studietid læste han tekniske manualer og dokumenter på engelsk, men han kunne ikke tale sproget. I Guantánamo lytter han til sine fangevogtere og begynder at skrive ord og vendinger ned på engelsk. Andre ting på arabisk.

"Jeg var optaget af alt, hvad der foregik omkring mig i Guantánamo, og jeg skrev det ned, så jeg kunne fortælle min historie i fremtiden.

Jeg har altid skrevet ting ned. Små ting, tanker, ideer. Men vagterne tog mine tekster fra mig, da jeg ikke ville fortælle, hvad det var, jeg skrev. Jo dårligere de behandlede mig, jo mere skrev jeg. Til sidst tog de også min pen og bandt mine hænder sammen med en lænke, så jeg ikke kunne bevæge dem", siger Mohamedou og tilføjer med et grin:

"De er meget opfindsomme i Guantánamo".

Torturen

Det er i maj 2003, at han bliver frataget muligheden for at skrive. Få måneder forinden har daværende forsvarsminister Donald Rumsfeld skrevet under på, at militæret kan overtage afhøringerne fra FBI og gøre brug af såkaldte udvidede forhørsmetoder – en spin-doktors ord for tortur.

Ifølge en rapport fra US Senate Armed Services Committee (SASC) i 2008, som undersøgte behandlingen af fanger i amerikansk varetægt, har en særlig arbejdsgruppe i militæret lagt en detaljeret køreplan for afhøringerne af Mohamedou. Planen er beskrevet i et memo med 20 forskellige forhørsmetoder, som alle udgør enten tortur, mishandling eller nedværdigende behandling. Mohamedou bliver udsat for dem alle.

Ydmygelserne begynder den 22. maj 2003, hvor han bliver overflyttet til en særlig isolationscelle, kaldet "køleskabet": En lille, helt

TRUMP: FYLD GUANTÁNAMO OP

Selv om antallet af fanger i Guantánamo-lejren er historisk lavt, risikerer udviklingen snart at vende. Allerede under valgkampen lovede præsident Trump, at han ville fylde Guantánamo-lejren op igen med "slemme fyre", ligesom han har talt for brugen af tortur og mener, at waterboarding ikke er barsk nok.

Tidligere præsident Barack Obama lovede ved sin tiltrædelse i 2009, at han ville lukke fangelejren i løbet af et år. Men den amerikanske kongres blokerede for en lukning. Obama fik løsladt 196 fanger – de sidste

fire på hans sidste arbejdsdag, den 19. januar 2017.

Amnesty International har i årevis ført kampagne for at lukke Guantánamo og betegede den allerede i 2005 som "vor tids gulag" med reference til Stalins fangelejre i det tidligere Sovjetunionen.

I alt har 779 fanger været tilbageholdt, siden lejren åbnede den 11. januar 2002. 729 er løsladt, og ni mænd er døde i lejren. Tilbage er 41 fanger.

Du kan læse mere om de 41 mænd her: www.closeguantanamo.org/prisoners

11. januar 2002: Åbningen af Guantánamo-fængslet og et af de få billeder af indsatte på Camp X-ray, hvor Mohamedou Slahi i august samme år bliver indespærret.

styrke i hans celle tilsat stroboskoplys. Det er *Let The Body Hit The Floor* med det amerikanske band Drowning Pool – et metalnummer, der handler om en hårdhændet afhøring af en mand, der gradvist mister forstanden.

Ødelæggelsen

I de næste mange måneder bliver Mohamedou gradvist nedbrudt. En forhørsleder skriver ligefrem en bekymret e-mail til en psykiater fra det amerikanske militær om, at Mohamedou hører stemmer og udviser en unormal adfærd, som er ”creepy”.

”Slahi har fortalt mig, at han hører stemmer nu. Det bekymrer ham, da han ved, at det ikke er normalt. Er det her i øvrigt noget, som sker for folk, der ikke modtager mange stimuli udefra såsom sollys og menneskeligt samvær? Det virker lidt uhyggeligt”, skriver forhørslederen ifølge memoet.

Psykiateren svarer: ”Sensedprivation kan godt give hallucinationer, som regel visuelle snarere end auditive, men man ved aldrig. I mørket skaber man ting ud af den smule, man har at gøre med”.

Mohamedou forklarer selv situationen således:

”Jeg følte ydmygelse, selvmedlidenhed og panik. Jeg hørte stemmer – min families stemmer. Jeg var meget stærkt medicineret, men jeg vidste godt, at det ikke var normalt. Det var skræmmende”.

Ifølge rapporten fra senatskomiteen (SASC) skriver lejrledelsen endda et fiktivt brev, hvor der står, at Mohamedous mor er blevet anholdt og skal afhøres, og at hun måske vil blive overført til Guantánamo.

”I så fald bliver hun den eneste kvindelige fange i dette hidtil fuldstændig mandsdominerede miljø”, står der i brevet.

Ifølge rapporten bliver Mohamedou også seksuelt misbrugt af kvindelige vagter ”for at udnytte religiøse tabuer”, og en nat stormer kampklædte vagter ind i hans sin celle, giver ham bind for øjnene og sejler ham ud på havet ”for at give indtryk af, at han flyttes væk fra øen”. De tvinger ham til at drikke saltvand og fylder hans fangedragt med isterninger, alt imens de banker ham sønder og sammen.

”Jeg rystede ukontrollabelt og kastede op, mens vagterne tæskede mig i måske tre timer. Jeg skreg som en kvinde, der er ved at føde.

Og jeg fortalte dem, at jeg ville fortælle dem alt og skrive under på en tilståelse”, erindrer han.

Efterfølgende fortæller en maskeret afhøringsofficer ved navn Mr. X, at der findes værre ting end fysisk smerte:

”Du vil meget snart vil forsvinde ned i et meget mørkt hul. Selve din eksistens vil blive udslettet. Ingen vil vide, hvad der er sket med dig, og med tiden vil alle være ligeglade”, fortæller Mr. X ifølge senatsrapporten.

Løgner

Fra den dag fortæller Mohamedou forhørslederne det, de gerne vil høre: At han aktivt har rekrutteret medlemmer til al-Qaeda.

”Jeg tilstod alle de forbrydelser, jeg blev spurgt om. Så stoppede tæskene. Og jeg kunne sove igen. Men når jeg var kommet til kræfter igen, fortalte jeg dem, at det var løgn. At jeg aldrig havde gjort noget. Så fik jeg tæsk igen, indtil jeg tilstod. Og sådan kørte det i ring”, siger han til AMNESTY.

For Mohamedou er noget af det sværeste at fortælle en usand historie, holde fast i den og bygge flere og flere detaljer på i takt med, at forhørslederen presser på, og torturen sætter ind.

”Du vil aldrig kunne forstå den psykiske og fysiske smerte, jeg oplevede”, siger han.

Hans tilståelse går videre til den øverste anklager ved den militære domstol på Guantánamo, Stuart Couch, som i første omgang regner med at idømme Mohamedou dødsstraf.

Selve din eksistens vil blive udslettet.

Forhørsleder på Guantánamo

Men han væmmes så meget ved det, han læser om afhøringerne, at han ender med at sige op i protest i 2004:

”Jeg er overbevist om, at Slahi har været udsat for tortur. Ikke på grund af noget, som Slahi har sagt, men alene på baggrund af den amerikanske regerings dokumenter i efterretningstjenestens databaser, som i detaljer beskriver, hvad der blev gjort imod ham under afhøringerne”, skriver Stuart Couch i opsigelsen.

Mange af de andre fanger i lejren knækker sammen under presset. Nogle begår selvmord. Mohamedou fortæller, at han har mange samtaler med lejrens læger og sygeplejersker, som

hvid og stærkt nedkølet celle uden dagslys, som ifølge memoet skal ”reducere udefrakommende indtryk og skabe et strengt spartansk miljø”. Her bliver han holdt i 70 dage og udsat for kontinuerlige afhøringer og søvnberøvelse op til 20 timer i døgnet.

”Jeg levede i en tåge. Den længste sammenhængende søvn i den periode var nok to timer”, husker Mohamedou.

Ifølge afhøringsmanualen bliver han tvunget til at optræde som en hund. Han skal gå og lave hundetricks i cellen. Han bliver fysisk afstraffet og tvunget til at stå i timevis i såkaldte stresspositioner, lænket til gulvet. Han bliver barberet skaldet, udsat for nøgen kropsvisitation og tvunget til at gå i burka ”for at krænke hans blufærdighed”. Han får ikke lov til at bede. Vagterne medbringer schæferhunde, som de truer med at slippe løs på ham. Maden, han får, er enten fyldt med jord eller myrer og orme, og han får kun lov til at tage et bad hver anden måned – alt sammen for at ”nedbryde hans ego og få kontrol over hans psyke og krop”, står der i memoet.

”Jeg blev mere og mere nervøs, og jeg blev nemt vred. Jeg græd over de mindste små ting. Under afhøringerne blev jeg overhældt med vand i det her frysende kolde rum. Jeg frøs så meget, at jeg ikke kunne tale”, siger han.

Som en del af torturen spiller vagterne konstant et specielt musiknummer på fuld lyd-

udskriver beroligende og smertestillende medicin til ham.

”De spurgte, hvordan det kunne være, at jeg var anderledes, og hvorfor jeg ikke var knækket. Jeg svarede, at jeg ønskede at holde udgifterne til mine egne ydmygelser så lave som muligt, så jeg ikke skulle ligge det amerikanske sundhedsvæsen til last”, siger Mohamedou og slår så over i en mere seriøs tone:

”Der foregår en intellektuel krig i dit hoved, når du sidder helt isoleret fra andre mennesker og bliver tortureret til at indrømme ting, du ikke har gjort. De ønsker, at du skal hade dem. Så hvis jeg skulle vinde over dem, var jeg nødt til at undgå den situation. De kunne tæve mig. De kunne fratage mig kontrollen over min krop. Men de kunne aldrig få kontrol over mit sind. Og det er afgørende. Jeg besluttede mig for ikke at hade nogen”, siger Mohamedou.

Dagbogen

Efter anklagerens opsigelse står myndighederne tilbage uden skyggen af bevis mod Mohamedou, og tilståelsen er faldet til jorden. Han forbliver isoleret i sin celle uden samkvem med andre fanger, men han får lov til at skrive igen.

Det første, han gør, er at indgive en håndskrevet klage til myndighederne med en anmodning om at få sin sag prøvet i retten – en såkaldt habeas corpus, som alle fanger har krav på.

”Jeg har ikke begået nogen forbrydelse mod USA, og USA har heller ikke anklaget mig for nogen forbrydelse. Derfor ansøger jeg om øjeblikkelig løsladelse”, skriver Mohamedou Slahi den 15. marts 2005.

Det næste, han gør, er at begynde at skrive dagbog. I løbet af tre måneder i 2005 skriver han 466 siders dagbog, som han overdrager til sine amerikanske advokater med ønske om, at den bliver udgivet og offentliggjort. Det tager mere end syv års juridiske tovtrækkerier med de amerikanske myndigheder og derefter to års redaktion, før bogen endelig udkommer i 2015 – stærkt censureret med 2.600 sorte overstreghninger, men ikke desto

”

Jeg trak alt hår ud af mit hoved. Også skægget.

Mohamedou Ould Slahi

mindre til forrygende anmeldelser. I dag er den oversat til 27 sprog, også dansk.

”I årevis råbte jeg i mørket i Guantánamo, så jeg var glad, da den endelig kom ud. Amerikanerne besluttede at give mig en stemme ved at lade min dagbog komme ud til offentligheden”, siger Mohamedou.

Døden

Efterhånden mister myndighederne noget af interessen for Mohamedou, som gradvist får flere rettigheder i lejren. Han kan låne bøger på biblioteket, og han kan se film i sin celle. Særligt én film bliver han begejstret for. Det er Coen-brødrenes kult-komedie *The Big Lebowski*, som han ser igen og igen.

”Filmen handler om, at de har fået fat i den

Nouakchott, 2015: Snart 15 år efter hans forsvinding, venter Mohamedous brødre stadig på ham. Her med de tungt censurede breve, som han har fået lov til at sende sin familie.

forkerte mand, og alle de problemer, det fører med sig. Jeg så mig selv i *The Dude*”, siger Mohamedou med reference til filmens hovedperson.

De voldsomme forhør og torturen stopper også. Og i 2010 vinder han en stor sejr, da en føderal domstol i USA træffer afgørelse i Mohamedous habeas corpus sag, som han anlagde i 2005: Mohamedou skal løslades.

Dommeren James Robertson mener, at der er ”klare beviser for, at Slahi blev udsat for omfattende og voldsom mishandling i Guantánamo”. Omvendt er der ingen beviser for, at han har begået nogen fjendtlige handlinger mod USA. Men glæden er kortvarig. Få dage senere anker præsident Obamas administration dommen. Mohamedou er lige vidt.

I flere år derefter taler Mohamedou ikke med nogen – heller ikke vagterne. Han har opbygget en lille verden i sit hoved med små rutiner, som han fokuserer stædigt på dag efter dag. Men i 2013 styrter den verden i grus, da han får besked om, at hans mor er død hjemme i Mauretania. Hans storebror, der har kæmpet for hans løsladelse gennem årene, dør kort efter.

”Jeg kollapsede mentalt. Jeg var i dyb sorg. Det var som en fysisk smerte, der borede sig ind i mig, og der var intet, der kunne få det til at forsvinde. Intet, der kunne aflede min opmærksomhed fra mit tab. Jeg fik voldsomme mareridt, og til sidst kunne jeg ikke skelne mellem mareridt og virkelighed, mellem søvn og vågen tilstand”, fortæller han.

For at få smerten til at forsvinde begynder han at løbe rundt i sin celle med fuld fart, rundt og rundt, indtil han støder ind i væggen og falder til jorden.

”Jeg løb for at skade mig selv, så den fysiske smerte overgik den psykiske smerte for en tid. Jeg trak også alt hår ud af mit hoved. Også skægget. Alt hår. Det var en svær tid for mig”, siger Mohamedou.

Vagten

Gennem årene møder han mange forskellige vagter, som ankommer til og rejser hjem fra Guantánamo. Han etablerer også noget, der minder om venskaber, med nogle af dem.

”Nogle af vagterne behandlede mig som en bror. De bød mig på kaffe, og de spurgte, om jeg havde lyst til et spil kort. Der var også

en, der kom med frø, så jeg kunne dyrke en lille urtehave uden for min celle. Jeg dyrkede mynte, basilikum og tomater”, fortæller han.

TV-selskabet CBS News har mødt en af de vagter, der havde opsyn med Mohamedou i ti måneder i 2004, og som havde fået oplyst, at fange nummer 760 var en af de værste af de værste.

”Han var ikke den forfærdelige terrorist, som jeg havde forventet at skulle bevogte. Han var en venlig og smilende mand, og vi havde ingen kontroverser overhovedet”, siger vagten.

Han ender med at skrive et brev til Guantánamos særlige Periodic Review Board, som med mellemrum tager fangernes sager op til fornyet overvejelse. I brevet skriver han, at han med glæde ville invitere Mohamedou ind i sit eget hjem, og at han mener, det er en fejl, at han er havnet i Guantánamo. Han får aldrig svar.

Hjemkomsten

I dag er Mohamedou en fri mand. Næsten. For efter hans hjemkomst til Mauretania i oktober sidste år har myndighederne stadigvæk ikke udleveret hans pas og identitetspapirer. Derfor kan han ikke rejse ud, selv om han har modtaget invitationer fra hele verden. Og derfor er han på en måde stadig i fængsel, bare i sit eget land, fortæller han.

”Det er min egen regering, der fastholder mig i denne form for fangenskab. Jeg er ikke fri, før jeg får lov til at rejse”, siger han.

Hjemkomsten var følelsesladet. Ikke kun fordi han genså sine mange brødre og søstre. Befolkningen fejrede ham som en nationalhelt. En hjemvendt søn, der var sluppet ud af amerikanernes kløer. Men hans mor er væk, og sporene fra 15 års isolation, mishandling og tortur i amerikansk varetægt sidder dybt i ham. Ikke at det kommer til udtryk på over-

fladen. Han elsker at fortælle vittigheder, og under dette interview kommer han med flere stikpiller til USA's præsident Donald Trump.

”Ingen har talt så positivt om nazisterne gennem de sidste 70 år. Han formår på en og samme tid at tilfredsstille den yderste amerikanske højrefløj og de radikaliserede muslimer. Det er noget af en bedrift”, siger Mohamedou Slahi.

Men selv om USA har stjålet en tredjedel af hans liv, så ønsker han ikke hævn.

”Hvad skulle det nytte? Tilgivelsen er mit våben. Jeg har ikke nogen dårlige følelser for forhørslederne, som gjorde mit liv til et helvede. Det er dem, der skal leve med, at de har mishandlet og nedbrudt et andet menneske. Det må være straf nok”, siger Mohamedou.

Efterveerne

Fysisk er Mohamedou ikke synderligt mærket af torturen, siger han. Han bevæger sig frit omkring, han spiller fodbold på stranden, og han er aktiv på de sociale medier.

Men han behøver en operation for galdesten. Allerede i Guantánamo fik han voldsomme smerter i maven og blev opereret i lejren. Men ifølge Mohamedou var militærhospitalet ikke specialiseret nok til at fjerne de mindste sten. I Mauretania råder man heller ikke over tilstrækkeligt avanceret udstyr, så han ønsker at komme til et udenlandsk hospital.

På andre måder har Guantánamo forandret ham som menneske. Han kan kun sove i et lille rum på størrelse med cellen i Guantánamo, og der må ikke være andre mennesker i lokalet.

”Jeg har stadig mareridt og angstanfald. Jeg vågner op nogen gange og tror, at jeg er på Guantánamo”.

Siden sin hjemkomst har han deltaget i en lang række arrangementer i hele verden via Skype, og det spørgsmål, han oftest bliver stillet, er, om tortur virker. Han får det samme spørgsmål fra AMNESTY.

”Hvis du mener, om det giver stærke smerter, så ja. Hvis du vil have falske tilståelser, så ja. Hvis du vil have gode efterretninger, så nej. Jeg er her stadig efter 15 år, og jeg er hverken blevet sigtet eller dømt. Tortur er spild af tid. Og ikke nok med det. Du ødelægger livet for et andet menneske. Før og efter tortur – det er to forskellige mennesker”, siger Mohamedou.

Da Mohamedou blev pågrebet i Mauretania og anbragt i amerikansk varetægt, var han 30 år gammel. I dag er han 46. Når han skal opsummere årene i Guantánamo, tager han en lang tænkepause, inden han siger:

”Smerte og lidelse er en del af at vokse op. Og jeg er voksen nu”. ◊

Mohamedou Ould Slahi fortæller sin historie på [amnesty.dk/slahi](https://www.amnesty.dk/slahi)

En fri sjæl i en fri krop – næsten: Myndighederne i Mauretania nægter fortsat at give Mohamedou Slahi et pas og dermed muligheden for at rejse og bevæge sig frit.

MENINGSLØSHED

Særligt de fanger, der nægtes menneskelig kontakt, risikerer at bryde sammen, fordi deres liv ophører med at have mening. Hvis denne følelse ikke erstattes af nye meningsgivende aktiviteter, går man psykisk til grunde.

ISOLATION

Langvarig brug af isolationsfængsling svarer til tortur. Og har vidtrækkende konsekvenser i form af selvmordstanker, selvskade og livslange mén. Isolationsfængsling kan få dele af hjernen til at skrumpes og skade evnen til at huske og styre sine følelser. Nogle søger efter løsladelsen tilflugt i små, lukkede rum, hvor de føler sig trygge.

HANDLINGSLAMMELSE

Handlingslammelse opstår, når folk bliver behandlet som objekter, der ikke har indflydelse på deres egen hverdag. Som fange mister man muligheden for selv at bestemme hvad og hvornår, der skal spises, om der må læses bøger, endog hvornår man må gå på toilettet. Livskvaliteten falder markant, når man ikke kan handle selvstændigt.

SÅDAN OVERLEVER DU SÅDAN FÆNGSLET

For politiske fanger og andre uskyldigt indespærrede betyder fængslet ofte tortur, isolation og ydmygelse. Mange bryder sammen, giver op og bliver depressive og angst. Men andre knækker ikke. De forlader fængslet som hele mennesker og oplever endog, at de er blevet styrket i deres kamp. "En gåde", siger forskerne, der dog peger på konkrete teknikker, som går igen hos dem, der overlever fængslet.

SÅDAN NEDBRYDES DU

TORTUR

Torturens konsekvenser rækker langt ud over selve den mishandling, som fangen udsættes for. For mange kan torturen påvirke resten af deres liv i form af traumer, hallucinationer eller en permanent tilstand af chok.

HJÆLPELØSHED

Når fanger fratages al selvbestemmelse, ender mange med at miste troen på deres egne evner. De begynder at forvente, at alle selvstændige initiativer ender i fiasko, en tillært hjælpeløshed. Følelsen udløser apati og risiko for depression.

STRUKTURÉR DIN HVERDAG

Skriv et rigtigt skema for din dag bygget op omkring de faste aktiviteter, der ligger i fængslet; morgenmad, toiletbesøg, motion. Det er en måde at få kontrol over de få ting, det er muligt at få kontrol over. "Man kan opnå den samme stolthed her som over mere betydningsfulde opgaver uden for fængslet, når man udfører mindre ting i fængslet", skrev Nelson Mandela i sin selvbiografi.

SÅDAN KÆMPE DU IMOD

EN FÆLLES SAG

Politiske fanger ser ud til at klare sig bedre igennem fængselsophold end fanger, der for eksempel tilbageholdes for at tilhøre den "forkerte" religion eller etniske gruppe. Mennesker, der er drevet af en politisk sag, er ofte forberedt på et fængselsophold som en nødvendig konsekvens af deres arbejde, og de oplever en stærk følelse af mening på grund af deres kamp.

Mange fortsætter deres politiske arbejde bag fængslets mure.

HOLD HJERNEN I FORM

Mange tidligere isolationsindsatte fortæller, at de opstillede mentale billeder. Saddam Husseins tidligere rådgiver Hussain Al-Shahristani, der sad 11 år i isolationsfængsel i Abu Ghraib, fordi han modsatte sig Saddam Husseins ordre, overlevede ved igen og igen at opstille matematiske problemer, som han derefter forsøgte at løse. I dag er han Iraks undervisningsminister. Andre fortæller, at de under isolationsfængsling kunne fremmane livagtige billeder, alternative virkeligheder, hvor de frit kunne gå rundt og snakke med folk. I Myanmar er meditation udbredt og har vist sig at hjælpe fanger til at slippe helskindet gennem lange perioder i total isolation.

UNDGÅ FØLELSSESUDSVING

"Jeg fandt ud af, at jeg ikke skulle ud i ekstremerne. Man kan ikke blive hverken for glad eller for ulykkelig. Man bliver nødt til at holde sammen på sig selv", fortæller André, der som politisk aktivist sad måneder i isolationsfængsel. Gang på gang forsøgte hans fangevogtere at nedbryde ham ved at fortælle ham, at han skulle løslades, for så blot at flytte ham til et nyt fængsel. Fanger, der har adgang til besøg, kan undgå følelsesudsving og følelsen af magtesløshed ved at aftale med deres familiemedlemmer, at de kun må overbringe dem positive nyheder fra verden udenfor.

BØJ REGLERNE

Et menneske, der bliver isoleret, reagerer naturligt ved at forsøge at skabe kontakt til andre; banke på væggene, råbe gennem tremmerne, gemme sedler på toiletet, hvor andre kan finde dem. Nogle indsatte får deres familiemedlemmer til at skrive store bøger af og lave miniatuureudgaver, der er nemmere at smugle ind i fængslet. En insistens på at handle trods forbud giver følelsen af kontrol og modvirker handlingslammelse.

STÆRKERE END TREMME

Falske vidneudsagn og fejlfyldte retssager fik Albert Woodfox, Robert King og deres nu afdøde kammerat, Herman Wallace, dømt for mord. De blev anbragt i isolationsfængsel og afskåret fra andre mennesker 23 timer i døgnet. Dette er historien om USA's længst siddende isolationsfanger. Om ikke blot at overvinde tabet af frihed, men at vokse under pres, bevare sin forstand og aldrig frygte sit spejlbillede. Om at lave lemonade, når livet giver dig citroner.

ROBERT KING
29 år i isolation

Få mennesker kan kigge tilbage på deres livsbane og placere fingeren på det punkt, hvor alting med ét ændrer sig. Hvor der opstår et uigenkaldeligt før og et efter.

Albert Woodfox kan.

Sidst i 1960'erne møder han som ung mand i Harlem, New York, for første gang De Sorte Pantere, et nystiftet politisk parti, som med knyttede næver, væbnede vagtværn og løftet om at omstyrte racismen i USA er stormet ind i det amerikanske samfunds bevidsthed.

Albert, der stadig kan huske, hvordan han som dreng blev trukket tæt ind til sin mor, når en politibil kørte forbi dem i hjembyen New Orleans, kalder det direkte "chokerende" for ham at se, hvordan medlemmerne af De Sorte Pantere med rank ryg bevæger sig rundt i Harlem.

"Jeg havde altid fornemmet frygt i afroamerikanere, men hos de her mænd og kvinder så jeg ingen frygt", siger Albert Woodfox, der beskriver racismen i 60'ernes USA som "åbenlys og overvældende".

"De Sorte Pantere blev organiseret med det specifikke formål at standse de rædsler, som blev påført afroamerikanere. Det havde en dyb indvirkning på mig", fortæller han.

Albert selv er på det tidspunkt på flugt. Han er en kriminel ung 18-årig mand, dømt for væbnet røveri i sin hjemby New Orleans i staten Louisiana. Men det er lykkedes ham at stikke af fra selve retsbygningen og en 50-års fængselsdom, og sådan er han endt i New York, hvor politiet kort tid efter fanger ham.

"For De Sorte Pantere var jeg en småforbryder, som drev rov på mit eget samfund. Partiet inspirerede mig til at tro på, at jeg var bedre end det", siger Albert, som kommer til at vente et halvt århundrede, før han igen skal forlade Louisiana.

Slaveplantage og fængsel

Det er svært at forestille sig to steder i USA, som på det tidspunkt er længere

ALBERT WOODFOX
43 år i isolation

fra hinanden end det politisk bevidste og modstandsdygtige Harlem og landets største højsikkerhedsfængsel, Angola, i sydstaten Louisiana.

Omkranset af Mississippifloden på tre sider og skoven, *the Woods*, som fangerne kalder udsigten, på den fjerde, lå her engang en slaveplantage. Størstedelen af slaverne kom fra Angola i Afrika, før de blev sat til at knokle for hvide plantageejere, solgt og byttet imellem Louisianas herremænd.

”Stort set alt i Angola havde en direkte forbindelse til slaveriet”, siger Albert Woodfox, som ankommer til fængslet cirka 100 år efter slaveriets formelle ophør i USA.

Flertallet af fangerne er sorte og skarpt adskilt fra de hvide indsatte. Vagterne er alle hvide og kommer ofte fra familier, som i generationer har arbejdet i fængslet. På markerne omkring fængslet høster sorte fanger stadig bomuld og sukkerrør under opsyn af hvide vagter.

”Da jeg ankom til Angola, var det – i mangel på et bedre ord – et landbrugsfængsel. Nogle af familierne, som arbejdede der som vagter, gik 10-11 generationer tilbage. De var opdraget til at betragte og behandle fangerne på en bestemt måde”, fortæller Albert.

Hver uge bliver fanger tæsket, stukket ned, myrdet. Enten af andre indsatte eller af fængselspersonalet selv. Vagterne standser ikke fangeres vold. Ledelsen standser ikke vagternes. Kontrollen med fængslet er ikke-eksisterende.

Det er her, at Albert sammen med sin kammerat og medindsatte Herman Wallace gør noget, som kommer til at række langt ud i fremtiden. Få år efter, at chefen for FBI, J. Edgar Hoover, offentligt har erklæret, at det ikke længere er kommunismen, men De Sorte Pantere som er den største indenlandske trussel mod nationen, er Albert Woodfox med til at stifte en gren af partiet i Angola.

Indsatte, som har kendt ham fra gaderne i New Orleans, tror, at den politiske vækkelse er et bluffnummer. Fængselspersonalet ser en trussel.

Frisk-fisk-dag

Fængselsbefolkningen tæller tusinder. Og hver torsdag ankommer nye fanger. Unge mænd stiger ud af busserne og ind i hierarkiet i Angola, hvor en stor del af de indsatte lever i trældom, bliver voldtaget, solgt og byttet rundt imellem stærkere fanger. ”Frisk-fisk dag” kaldes torsdagen, hvor de nyankomne

”

Jeg må have talt de
tremmer omkring
200.000 gange.

Robert King

bliver taget i øjesyn, udvalgt og testet af andre indsatte.

Sammen med Herman Wallace og andre starter Albert Woodfox ”anti-voldtægts-grupper”. Når unge fanger stiger ud af busserne, står Albert og andre klar til at følge dem til deres sovesal og fortæller dem imens, hvordan de bedst beskytter sig selv.

”Vi lod de andre indsatte forstå, at de her unge var under vores beskyttelse, så de skulle ikke forsøge at voldtage dem”, fortæller Albert.

Standpunktet er ikke populært, hverken blandt de indsatte eller vagterne, som ifølge Albert ofte modtager cigaretter, frimærker, penge eller andet for at kigge den anden vej.

”Jeg er sikker på, at der var indsatte, som var glade for, at vi udfordrede voldtægtspraksissen. Men jeg vil tro, at den store majoritet ikke var det”, siger Albert, der ikke nøjes med at udfordre voldtægtskulturen.

”Helt ærligt, så troede jeg ikke, vi ville holde særlig længe. Da jeg først begyndte at tale om korrupsion i fængslet, om mad som blev taget fra de indsatte, om brutaliteten imod indsatte, racismen, og hvordan systemet holdt os adskilt og forhindrede os i at bekymre os over de umenneskelige vilkår... jeg troede, at vi ville blive overfaldet af andre fanger eller låst inde i isolation eller noget andet”.

Albert har ret i den ene ting, men tager fejl i den anden: Angrebet er på vej. Men kampen er langt fra slut.

Drabet på en fængselsvagt

Brent Miller er 23 år gammel. Han er opvokset på fængselsområdet blandt de mere end hundrede familier, som i 1970'erne arbejder

i Angola. Hans familie er en af fængselschefens favoritter, hans far styrer svinefarmen, hans bror er vagt ved hovedindgangen, hans svigerfar arbejder på sukkermøllen. Brent selv er vagt og arbejder på sovesalene. Om morgenen den 17. april 1972 bliver han kørt på arbejde af sin hustru, Teenie Rogers, som han to måneder forinden er blevet gift med. Få timer senere er han død, stukket 38 gange med en kniv og et slebet blad fra en plæneklipper på en sovesal for sorte indsatte.

”Brent var hele mit liv. Han var sjov, flot og talentfuld”, har hans enke, Teenie Rogers siden fortalt Amnesty.

Lokalsamfundet omkring Angola er i oprør.

”Vi var alle sammen vokset op her, og at en af os blev taget fra os på den måde, ændrede alt i Angola”, siger Teenie Rogers, som den dag i dag stadig ikke tror på, at Brents morder er blevet fundet eller straffet.

Pantere under mistanke

Næsten omgående efter fundet af Brent Millers lig bliver Albert Woodfox og Herman Wallace smidt i isolationsceller, mistænkt for drabet. Albert benægter. Han fik morgenmad i spisesalen på drabstidspunktet, fortæller han. To vidner bakker ham op.

Men anklageren har sit eget vidne, Hezekiah Brown, som efter adskillige voldtægter afsoner en livstidsdom uden mulighed for prøveløsladelse. Millers lig er blevet fundet tæt ved Browns seng, men han ved intet om mordet, fortæller han først.

Fire dage senere skifter han forklaring. Han drak kaffe med Brent Miller, da fire fanger fra New Orleans; Albert Woodfox, Herman Wal-

lace, Chester Jackson og Gilbert Montague stormede ind, tvang Miller ned på Browns seng og stak ham ihjel.

To uger senere bliver de fire mænd tiltalt for mord. Tiltalen mod Montague bliver siden droppet, da fængslets journaler viser, at han var på infirmeriet på drabstidspunktet. Jackson bliver anklagerens vidne. Tilbage står Albert og Herman, som ikke kan knyttes til mordet gennem noget fysisk bevis. Blodige fingeraftryk på drabsstedet er ikke deres, men anklageren undersøger ikke, hvilke indsatte de så kunne tilhøre. For sin vidneforklaring modtager Brown i første omgang cigaretter fra fængselspersonalet. Senere, da retssagerne er ovre, bliver han på fængselsdirektørens opfordring benådet og løsladt. Den belønning hører juryen, som alene består af hvide mandlige medlemmer af lokalsamfundet, aldrig om. De bruger mindre end en time på at kende Albert Woodfox skyldig i drabet. Samme kendelse rammer senere Herman Wallace.

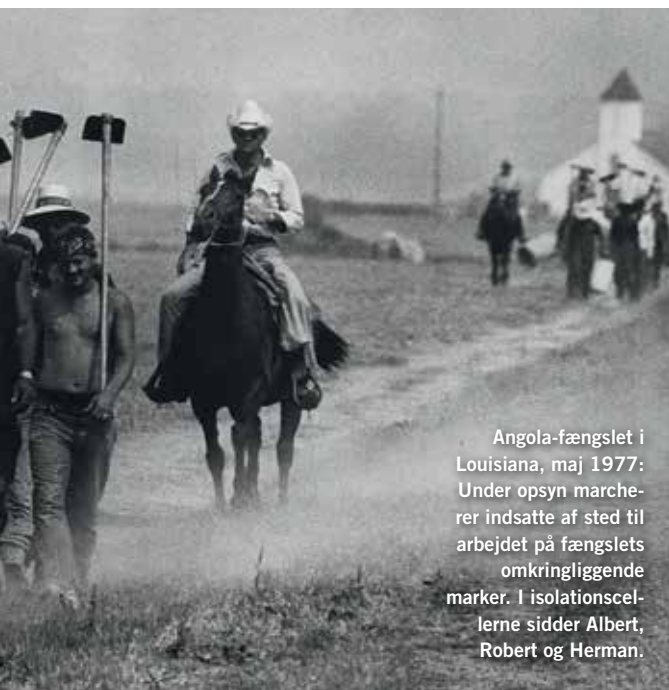
Gaffatape for munden

Tilbage i Angola smides begge mænd i isolation, en på papiret disciplinær straf, der kun kan bruges i kortere tid ad gangen.

Men efterforskningen af drabet er ikke ovre.

To uger efter Millers død bliver en anden indsat fra New Orleans, Robert King, bragt til Angola. King har aldrig mødt Brent Miller, og han befinder sig i et andet fængsel 240 kilometer fra Angola, da drabet sker. Men ligesom King og Wallace støtter han De Sorte Pantere, og ligesom dem bliver han sat i isolation, mistænkt for at have medkonspireret til drabet.

”Jeg er aldrig blevet dømt for den forbry-

Angola-fængslet i Louisiana, maj 1977: Under opsyn marcherer indsatte af sted til arbejdet på fængslets omkringliggende marker. I isolationscellerne sidder Albert, Robert og Herman.

Albert Woodfox og Herman Wallace har i 2008 dette øjeblik sammen. Fotoet er taget af en fængselsfotograf under et besøg.

Foto: Angola3.org

”

Du kunne altid mærke sindssygen trække i dig

Albert Woodfox

delse, end ikke tiltalt for den. Men i praksis blev jeg behandlet som skyldig per association”, siger Robert King.

Med associationen mener han De Sorte Pantere.

”Vi blev sat i isolation, fordi vi var associeret med en organisation, som regeringen havde erklæret den største trussel mod nationen. Vi vidste selvfølgelig godt, hvad den største trussel var: Det var systemet imod de sorte og de fattige”, siger Robert.

Året efter bliver en fange dræbt på den gang, hvor han er indsat. En anden indsat, Grady Brewer, tilstår at have begået drabet i selvforsvar, men også King bliver tiltalt for mordet.

Scenariet i retten i byen St. Francisville, hvor Woodfox året før er blevet dømt, er absurd. Da King og Brewer protesterer over, at de ikke har haft en reel mulighed for at tale med deres advokater, beordrer dommeren deres hænder lænket bag ryggen og deres munde lukket med gaffatape under resten af retssagen. Uden mulighed for at protestere bliver begge mænd idømt livstid.

”Selv fyren, som gjorde det, indrømmede det og vidnede på mine vegne. Men de havde brug for en undskyldning for at holde mig i CCR (Closed Cell Restriction, red.), så jeg blev stadig fundet skyldig”, siger Robert.

Han kommer til at tilbringe 29 af i alt 31 år i Angola i isolation, før han efter lange juridiske kampe slipper ud i 2001.

Angola 3

Albert Woodfox. Herman Wallace. Robert King. Kun to af dem lever i dag, men under det fælles navn Angola 3 er de alle indskrevet

i USA's retshistorie. I 1973 er de dog bare tre afroamerikanske fanger, som kommer fra fattige kår i Louisiana og nu har udsigt til at tilbringe resten af deres dage i Angola. Ky-nisk betragtet intet usædvanligt.

Den afdeling, de er indsat i, kaldes CCR, Closed Cell Restriction. Isolation med et andet ord.

Cellerne er to meter brede, tre meter lange og tre en halv meter høje. På væggen hænger en køje, nogle gange med en skummadras, nogle gange uden. På den modsatte væg hænger en lille bænke. Ved siden af den toilettet og en håndvask. I cellens modsatte ende sidder tremmedøren.

”Jeg må have talt de tremmer omkring 200.000 gange. Jeg satte mig på min køje, lænede mig tilbage og talte. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. .... der var 16-18 tremmer. Jeg lærte hver eneste skruer i dem at kende”, siger Robert.

Når han rejser sig og strækker sine arme ud til siden, kan han næsten nå væggene, som er dækket af et tykt lag blytung grå maling.

”Jeg plejede at gå en del, du ved, tre skridt frem, tre skridt tilbage. Jeg kunne ikke gå sidelæns på grund af sengens placering, men jeg kunne gå frem og tilbage, cirka to meter i alt”, siger Robert.

Kunsten at lave lemonade

På trods af tremmerne danner Albert, Robert og Herman dog et usædvanligt kammeratskab, som hjælper dem til ikke bare at overleve, men også til at fortsætte deres kamp imod behandlingen af fangerne.

De organiserer de indsatte i CCR og protesterer imod tvungne nøgne kropsvisitationer,

hvor de skal stå nøgne foran resten af gangen, løfte fødderne, kønsdelene og sprede ballerne, alt imens vagterne forsøger at fremprovokere en reaktion, som kan begrunde en fysisk straf. Flere af dem ender på hospitalet som resultat af protesten.

”Vi fik ikke standset de nøgne kropsvisitationer, men vi kæmpede imod dem både fysisk og via retsvæsenet. Jeg tror, det var i 1978, at retten fandt, at nøgne kropsvisitationer mod indsatte i isolation alene måtte foretages, når der havde været et kontaktsbesøg, eller hvis en fange havde været på hospitalet eller andet”, siger Albert.

Også serveringen af måltiderne udfordrer de. En bakke med mad skubbes ind under tremmerne, hvorefter fangerne kan samle den op fra gulvet. Albert, Robert, Herman og flere andre går i sultestrejke for en mere værdig praksis, og omsider slår de en aftale af med fængselsledelsen. Indtil fængslet får skåret en åbning til madbakken i tremmerne, kan de få lov til at stå op, holde bakken med en hånd og spise igennem tremmerne med den anden.

19 måneder varer det, før fængselsledelsen begynder at skære tremmerne. Da de til allersidst når til Albert og Roberts celler, løber de pludselig tør for materialer. De indsatte truer med en ny sultestrejke, og omsider skæres også de sidste tremmer.

”Det var et kompromis, at vi kunne stå og holde vores bakke med en hånd, men så udviklede det sig. Vi lavede en slynge, som bakken kunne hvile på, nogle af fyrene lavede en bakke af pap, og andre dekorerede deres med sløjfer eller tegninger. Vi havde det faktisk sjovt. Jeg tror, at de til sidst besluttede at skære

tremmerne, fordi de så, vi morede os”, siger Robert og opsummerer med et grin.

”Vi fandt måder at stå imod på. Jeg kan godt lide at sige, at vi tog en citron og lavede lemonade. Og vi nød den lemonade”.

Spejlbilledet truer

I dag er isolationsfængsel i mere end et par uger, uanset forbrydelsen og omstændighederne, klassificeret som tortur af FN, Amnesty og andre. Robert King sidder i isolation i 29 år, Herman Wallace i 41, Albert Woodfox i tæt ved 44 år – mere end 15.000 dage.

”Det er svært at sætte ord på de her følelser... men det var et konstant pres. Du kunne altid mærke sindssygen trække i dig. Det var svært at opretholde din selvrespekt, din stolthed, turde at se dig selv i spejlet uden at frygte, hvad der kigger tilbage”, siger Albert Woodfox.

Rundt omkring dem knækker andre. Indsatte bliver reduceret til skrig, voksne mænd kravler sammen i fosterstilling og bliver liggende. Nogle holder op med at tale, andre slår deres hoveder mod tremmerne.

”Det er meget trist at opleve et andet menneske miste forstanden. Du kan gøre dit bedste for at hjælpe dem, men selvom celledøren er lavet af tremmer, er du alene i 23 af døgnets timer. Du har kun en time med ansigtstid med andre fra gangen”, siger Albert.

Uden at Albert, Robert eller Herman nogensinde får mulighed for gøre indsigelser, bliver isolationen gang på gang forlænget af fængselsadministrationen, der hver tredje måned rutinemæssigt sætter et kryds i boksen ”den oprindelige grund til anbringelse” i de papirer, som skal udfyldes, når isolationen forlænges. Det til trods for at ingen af mændene har begået alvorlige disciplinære overtrædelser eller vurderes at udgøre en fare for sig selv eller andre.

Enkelte forbedringer finder dog sted på CCR-afdelingen. De indsatte får med årene mulighed for at have bøger, radio, aviser. På gangen kommer der et fjernsyn, fortæller Albert. Men understreger så i samme åndedræt:

”Jeg vil gerne sige det meget, meget tydeligt: Dette er adspredelse. Intet, absolut intet, fjerner rædslen ved at være indespærret alene i 23 timer i døgnnet, nogle gange 24. Isolation er unødvendigt, det er umenneskeligt, ondt og har blot ét formål: At knække ånden og nedbryde sindet”.

Så igen, hvordan overlevede han selv, Robert og Herman?

”Det er et stort mysterium for mig, hvorfor nogle mennesker kan overkomme det pres, som ødelægger andre. Robert, Her-

19. februar 2016:

Flere gange har det været tæt på, men nu sker det endelig: Albert Woodfox bliver løsladt og forlader fængslet, støttet af sin bror Michael.

Angola 3 i 2001. Det eneste eksisterende foto, hvor både Albert, Robert og Herman er samlet.

Albert Woodfox og Robert King fortæller deres historie på amnesty.dk/angola3

man og jeg forstod, at vi var nødt til ikke at lade os institutionalisere. Vi delte en filosofi, en kamp for menneskelighed og forsøgte at gøre folk omkring os til bedre mennesker. Men for at give dig et definitivt svar: Jeg har ingen anelse.”

Handlen

I 2001 bliver Robert King løsladt. Forud for mændene gået en årtier lang, sej og ofte nærmest stillestående juridisk kamp for at få genoptaget retssagerne og omstødt de oprindelige domme. Da en føderal dommer afgør, at Robert King skal have en ny retssag, fordi afroamerikanere systematisk er blevet ekskluderet fra juryen i den oprindelige, vælger staten at tilbyde Robert en handel. Hvis han erklærer sig skyldig i en mindre anklage, kan han slippe ud. Robert er i tvivl, men han be-

slutter, at det er bedre at tage handlen end at risikere at ryge tilbage til Angola på uvis tid. Dagen efter ændrer staten betingelserne: Kun hvis han erkender sig skyldig i at have medkonspireret til drab, kan han gå fri som følge af den tid, han allerede har afsonet.

Stående foran familie, venner og støtter beder dommeren ham løfte sin højre hånd og sværge. Robert løfter sin venstre og siger det, som kræves. Dagen efter går han ud af Angolas port:

”Jeg kunne have været død i fængslet. Det eneste, folk ville have vidst, ville være det, som stod i fængselsjournalerne. Ved at slippe ud fik jeg muligheden for at skrive min egen historie og forsøge at hjælpe andre. Jeg forlod Angola med en mission: Nok var jeg fri, men Angola ville aldrig blive fri for mig”, siger Robert.

Ved hans side lytter Albert, der så selv tager ordet:

”Robert kan ikke lide at tale om det og underspiller altid sin egen rolle. Men jeg ville ikke sidde her og lave dette interview, hvis det ikke var for Roberts vilje til at få sine kammerater hjem. Den dag, han gik ud igennem den port, slap en del af mig også fri. Jeg vidste, at lige så længe han havde luft i sine lunger, ville han kæmpe for min frihed”, siger Albert.

Mødet med Amnesty

Han tager ikke fejl. Igennem de næste mange år arbejder Robert utrætteligt for at udbrede kendskabet til Angola 3. Blandt de nye støtter er Amnesty International, der med rapporter, brevaktioner og politisk lobbyisme kaster sig ind i kampen for at få standset isolationsfængslingen af Albert og Herman, hvis helbred forværres i fængslet. Som der står i den rapport, som Amnesty i 2011 udsender, da Angola 3 tilsammen har rundet 100 års isolationsfængsling:

”Begge mænd lider af alvorlige helbredsproblemer som følge af eller forstærket af års indespærring. I Herman Wallaces tilfælde omfatter dette slidgigt, der forværres af utilstrækkelig motion, hukommelsestab og søvnløshed. Albert Woodfox lider af klaustrofobi, hjerte-problemer, diabetes, angst og søvnløshed.”

Også Millers enke går offentligt ud og opfordrer til at løslade mændene.

”Jeg føler, at staten forfølger dem, fordi staten har brug for at give nogen skylden, og fordi nogen tror, at de gør det retfærdige. Men det er en uretfærdighed. Det er nødt til at stoppe”, siger Teenie Rogers.

Angola-fængslet fastholder isolationsfængslingen. Om den nu 60 år gamle Albert

Woodfox, udtaler fængselsdirektøren Burl Cain i 2008:

”Jeg ved, at han stadig praktiserer sort panterisme, og jeg vil stadig ikke have ham til at gå rundt i mit fængsel, fordi han så ville organisere de unge nye fanger”.

I 2013 afgør en føderal domstol, at Herman Wallaces oprindelige retssag ikke har levet op til kravene om en fair retssag. Selvom Herman Wallace ligger for døden med fremskrednen leverkraft, forsøger staten at blokere hans løsladelse, og først da retten anklager det fængsel, han nogle få år forinden er blevet overflyttet til, for at udvise foragt for retten, lader de ham gå fri.

Under et massivt medieopbud bliver Herman Wallace den 1. oktober 2013 anbragt i en ambulance og kørt væk. To dage senere tiltaler staten ham på ny for mordet på Brent Miller. Dagen efter dør han. I frihed.

De første frie skridt

Tilbage sidder Albert Woodfox. De kommende år modtager han tusindvis og atter tusindvis af breve fra Amnesty-medlemmer, der som en del af kampagnen Skriv for Liv både sætter deres ord og tanker på støtteerklæringer til Albert og på protestbreve til fængslets ledelse:

”Det løftede mig virkelig. Bare det at vide, at så mange mennesker var optaget af min sag, ikke bare mine retssager, men mit udfald som menneske”, siger han.

Fængslets chef opsøger ham og spørger, om han kan få brevstormen til at stoppe:

”Mit svar var nej. Hvad skulle jeg gøre, bede de her mennesker om ikke at bekymre sig, ikke at skrive breve, som hjalp mig? Den samtale sluttede hurtigt”, husker Albert.

I februar 2016 sker det endelig. Efter årtiers juridisk kamp, der i de senere år er intensiveret, og hvor domstole skiftevis har omstødt Alberts dom, og staten siden har tiltalt ham

på ny, tilbyder statsanklageren i Louisiana Albert en aftale. Hvis han vedkender sig en såkaldt ”plea of no contest” – en juridisk konstruktion, der ikke involverer erkendelse af skyld i en anklage, men hvor den tiltalte anerkender, at staten har bevist nok til at føre en retssag imod ham - så kan han komme ud.

Ligesom Robert har gjort det 15 år tidligere, kæmper Albert med

beslutningen. I tre måneder nægter han at indgå en aftale, som imødekommer staten.

Det udslagsgivende bliver hans familie, hans bror og hans datter, som han har fået som helt ung, og som betyder, at Albert i dag har børnebørn, han først sidste år har lært at kende. De overbeviser ham om at tage imod handlen.

På sin 69-års fødselsdag, den 19. februar 2016, går Albert med øjnene knebet sammen imod solen og det presseopbud, som venter ham, ud af porten på West Feliciana Parish Detention Center, hvor han de sidste år har været anbragt.

Fra porten til hans bror Michaels bil er der kun få skridt, men det overvælder Albert.

”Mine knæ knækkede sammen, men min bror greb min arm og holdt mig fast, ligesom han altid har gjort det. Jeg har dig, sagde han. Du skal ikke bekymre dig”, fortæller Albert. I dag bor han i New Orleans, tæt på sin datter og sine børnebørn.

Kampen, som har holdt ham i live igennem længere tids isolationsfængsel end nogen anden amerikaner, fortsætter:

”Jeg forstår godt frygt. Jeg har været bange det meste af mit liv. Jeg tror, tricket er at finde den indre styrke, ikke at overgive sig til frykten og blive bremset i at gøre det, som du ved skal gøres. Om ikke andet, så håber vi, at vi kan være et eksempel på menneskets vilje og styrke, på at hvis du ikke giver op, hvis du fortsætter med at kæmpe, så er alt muligt.” ◊

”

Jeg har været bange det meste af mit liv.

Albert Woodfox

Vægmaleri i Alberts Woodfoxs hjemby, New Orleans. Herfra fortsætter han og Robert King i dag deres kamp imod brugen af isolationsfængsling og tvangsarbejde i amerikanske fængsler.

”Politikerne snakker om nærområderne, som var det et villakvarter”

Mennesker på flugt fra krig har altid haft en særlig plads i Annisettes hjerte. Savage Rose-forsangeren har igennem årtier insisteret på at bruge scenen til at fortælle historier, så publikum går hjem med andet end musik i hovedet.

Annisette Koppel

Sangerinde

69-årige Annisette har over flere årtier besøgt og spillet sine sange i flygtningelejre og konfliktzoner. I år fejrer hun sit 50 års jubilæum som forsanger og sangskriver i det verdensberømte rockband Savage Rose, som hun dannede sammen med sin partner, komponisten Thomas Koppel, og en række andre danske musikere. Bandet pladedebuterede i 1968 med albummet ”The Savage Rose” og har i dag udgivet 25 album. Frem til Thomas Koppels død i 2006 var parret grundstammen i bandet, der altid har været kendt for deres politiske engagement, som både er blevet udtrykt i musikteksterne og ved koncerter.

1 Hvordan blev du først engageret i flygtninges situation og historier?

Det startede med et foto af en far på flugt. Han bar med tænderne sit ene barn i en byldt slynget over skulderen, mens han havde sit andet barn i armene. Det prentede sig så meget fast, at jeg næsten ikke kunne holde ud at læse hans historie. Hans ene pige hed Amal, der betyder håb på arabisk, og så skrev jeg sangen Palæstinas Håb. Den sang førte til, at vi blev inviteret på besøg i en palæstinensisk flygtningelejr i det sydlige Libanon.

2 Hvad husker du bedst fra den rejse?

At folk åbnede deres hjem og delte deres historier med os. Vi spillede vores sange på hospitaler, i flygtningelejre og på børnehjem. På børnehjemmet var det første, vi så, en stor cementvæg med et kæmpe missilhul i, og inde bagved rendte der bittesmå børn rundt i grå kitler. Der var 800 forældreløse børn, som havde været vidner til, at deres forældre var blevet slået ihjel. Mens jeg stod og sang, kom der en lille pige og gav mig en blomst, som hun havde fundet imellem støv, sten og ruiner. Det var så rørende og smukt og en af de største gaver, jeg nogensinde har fået.

3 Hvad kan en sang gøre for mennesker, som har mistet så meget?

Give dem håb. Men det er ikke altid ligetil. Umiddelbart kan man jo godt føle, at man har overskud, fordi man kommer fra Danmark og bare skal ned og give de børn en masse kærlighed og sange. På et hospital besøgte jeg en treårig pige, som lå og smilede mellem alle mulige bamser, som personalet havde givet hende. Jeg var selv gravid i syvende måned og grinede og pjattede med pigen, som var rigtig glad. Bagefter fortalte sygeplejerskerne mig, at hele hendes familie var død. Det kunne jeg ikke magte. Hvordan skal man fortælle et barn på tre år, at det aldrig skal se sin mor, far og søskende igen? Jeg brød fuldstændig sammen og græd i 24 timer.

4 Sammen med Dansk Institut Mod Tortur (DIGNITY) var du for nylig i Jordan for igen at besøge en flygtningelejr. Hvordan var det?

Jeg var glad for at se, at der var oprettet nødklinikker, og at DIGNITY havde sørget for psykologer på stedet. Men ellers var det en trist oplevelse. Politikerne snakker om nærområderne, som om at det var et eller andet villakvarter, hvor man bare kan blive boende og have det godt. Men Jordan er et fattigt, fattigt land, der har skullet tage imod alle de flygtninge, der kom, selv om de slet ikke har ressourcerne. Det første, jeg mødte, var et kæmpe pigtrådshegn, der i sig selv viste menneskers mærkelige måde at behandle hinanden på. Inde i lejren var der blikskure på to gange to meter så langt som øjet rakte, og i hvert af dem boede der hele familier. Men jeg så også et håb. Nogen havde malet græs med blomster på blikskurene. Andre havde malet vandfald, kæmpe citroner og jordbær. Det viser mig, at vi mennesker kæmper til det sidste, selv om vi ikke har noget som helst.

5 Hvorfor bliver du selv ved med at kæmpe for denne sag gennem dit virke som kunstner?

Jeg vil ikke være sådan en Pjerrot, der bare står og underholder. Og jeg synes ikke, at man skal holde sig tilbage, når man står på en scene. Jeg ved, at jeg kan påvirke andre med mine tekster og det, jeg siger, når vi er ude at optræde. Jeg vil gerne have, at folk tænker over mine fortællinger, så vi kan gøre noget sammen. Selvom politikerne er blevet så fastlåste i deres roller, at de er svære at påvirke, så oplever jeg heldigvis, at rigtig mange danskere gerne vil hjælpe.

” Jeg vil ikke være sådan en Pjerrot, der bare står og underholder.

Den glemte generation

Efter seks års krig lever mere end en million syriske børn i dag i Tyrkiet. Blandt de skoleparate får hver anden af dem ingen uddannelse. Mange arbejder i stedet i storbyernes voksende skyggeøkonomi, hvor flygtningebørn på helt ned til seks år arbejder på tekstil- og syfabrikker.

Det begyndte med lidt over 20.000 i slutningen af 2011. I dag er et forsigtigt skøn, at over 3,5 millioner mennesker på flugt fra især borgerkrigene i Syrien og Irak har slået sig ned i Tyrkiet. Kun op mod 400.000 af dem bor i flygtningelejrene tæt ved den syriske grænse. De mere end tre millioner øvrige flygtninge i landet har slået sig ned i opsatte lejre, i opgange, i kældre, på gaden, i tætpakkede lejligheder, i parker, hos en ven, familie eller en bekendt. Alene i storbyen Istanbul forsøger op mod en million mennesker på flugt at finde nyt fodfæste.

Vanskeligt er det især for de syriske børn, som allerede er blevet døbt "den glemte generation". Selv om over 300.000 syriske børn ifølge regeringen og tyrkisk Røde Kors har fået skoleadgang i de såkaldte 'midlertidige skolecentre', så er der op mod 350.000 skoleparate syriske børn, som ikke går i skole. Det medfører et konstant stigende antal gadebørn, prostitution, kriminalitet og i enkelte tilfælde radikalisering.

Fra hverken Tyrkiet eller EU er der hjælp at hente. I marts 2015 indgik de en omfattende flygtningeaftale, hvor EU fik tyrkisk støtte til at få lukket flygtningeruterne over de græske øer samt balkanruten over Bulgarien. Som modydelse vil Tyrkiet over en årrække modtage op mod 40 milliarder kroner for at forstærke grænsekontrollen og bygge flere flygtningelejre. Ifølge flere flygtninge har af-

talen medført dårligere muligheder for dem, fordi det er blevet sværere at komme rundt i landet, da det kræver tyrkisk identifikationskort, som en stor del af dem stadigvæk ikke har fået.

Op mod en million syrere arbejder i Tyrkiet, men få af dem har modtaget arbejdstilladelse. Det har ført til en uoverskuelig paralleløkonomi, som er drevet af helt andre lønninger og arbejdsregler, og som udfordrer det tyrkiske arbejdsmarked. Det medfører polarisering og xenofobi, og en stigende del af den tyrkiske befolkning er oprevet over, at syrere tager deres job, deres børns skolepladser og undergraver økonomien med lavere lønninger. Flere syrere og irakere beretter om spændinger mellem lokalbefolkningen og flygtninge, om hadforbrydelser og vold. ◊

12-årige Omar flygtede med sin mor, far og lillebror fra deres hjemby Deir Ez-Zor i det østlige Syrien, da Islamisk Stat belejrede byen. I dag bor familien i Istanbul. Her arbejder Omar nogle dage i op til 14 timer på en tekstilfabrik til en dagsløn på 40 kroner. Andre dage begynder med skole og slutter på fabrikken ved midnat. Venner er der ikke tid til. ▶

I ofte faldefærdige lejligheder og til høje priser lever flygtninge tæt sammen i kvarteret Kurtulus, Istanbul.

Omar er et af de få syriske børn, der går i tyrkisk skole, men han kastes ligesom andre syriske børn rundt imellem forskellige skoler. Indtil i år var der cirka 50 syriske midlertidige skoler i Istanbul, men dem er regeringen i gang med at lukke ned for i stedet at integrere syriske børn i tyrkiske skoler. Ønsket er at forhindre parallelsamfund, men processen kritiseres af flere af familierne for, at børnene bliver revet væk fra deres normale hverdag og skal begynde forfra.

Ingen andre i familien har kunnet finde arbejde, så Omar er tvunget til at arbejde på en tekstilfabrik. Mange flygtningebørn er blevet en del af en omfattende skyggeøkonomi, hvor børn helt ned til seksårsalderen arbejder på tekstil- og syfabrikker, de såkaldte sweatshops.

▲ Omar på vej i tyrkisk skole med sin far i hånden.

▲ Flere syrere lovpriser den tyrkiske præsident Recep Tayyip Erdogan for at lukke dem indenfor. "Erdogan har åbnet sit hjem for os, mens Europa har lukket deres. Det skylder vi ham vores taknemmelighed for", fortæller en syrisk taxichauffør.

◀ Istanbul-bydelen Kurtulus var tidligere et område for armenske tilflyttere. I dag gør bydelen sig mest bemærket ved at være opholdssted for flygtninge fra især Syrien.

▲ 10 år gammel tilbringer denne syriske dreng sine aftener ved Fatih-moskeen sammen med andre børn og flygtninge. Han forsøger at sælge vand og servietter for at skaffe penge.

Irakiske drenge sælger vand ved Fatih-moskeen. Området er blevet et samlingssted for børn og unge flygtninge, som forsøger at skaffe penge til hverdagen. Her er ingen til at hjælpe dem, og et stigende antal af dem ender i misbrug, prostitution og kriminalitet.

◀ Syrisk pige på otte år, der sammen med sin bror sælger servietter i Fatih-kvarteret. Her klokken 01 om natten.

RET TIL SIKKERHED

Amnesty sætter i disse år fokus på de usikre vilkår, som mennesker på flugt lever under i nærområderne. Målet er at finde solidariske løsninger på flygtningekrisen, som ikke efterlader fattige lande med de største udfordringer og flygtninge i usikkerhed. I Danmark arbejder Amnesty blandt andet for, at Danmark genoptager modtagelsen af minimum 500 kvoteflygtninge årligt – de mest udsatte mennesker på flugt.

Læs mere på amnesty.dk/rettilsikkerhed

▲ Syriske drenge i de såkaldte "Community Centres" for flygtninge. Der eksisterer et fåtal af disse centre i Istanbul, og derfor får kun en brøkdel af flygtningene glæde af dem. Centrene er finansieret gennem aftalen mellem EU og Tyrkiet.

◀ En syrisk dreng sover på gaden i Fatih-kvarteret. Et forsigtigt skøn fra tyrkiske medier lød i 2015 på, at mere end 3.000 flygtningebørn lever af at tigge og sælge vand og servietter på gaden i Istanbul.

Amnesty Internationals mission er at dokumentere og aktionere imod alvorlige krænkelse af menneskerettighederne. Over 70 researchere udarbejder hvert år omkring 100 rapporter om brud på menneskerettighederne verden rundt. I hvert nummer sætter AMNESTY fokus på udvalgte rapporter.

Foto: Scampix

Rejser ud i håb, vender hjem i gæld

Skruppelløse rekrutteringsfirmaer i Nepal sender fattige migrantarbejdere afsted til slavelignende arbejdsforhold i udlandet. Mange ender i gæld for livet.

Da Suresh, en nepalesisk mand fra Saptari, lånte 250.000 nepalesiske rupees (15.400 kroner, red.) af en lokal udlåner, var det med fremtiden for øje. Selvom renten var 36 procent, forsikrede det rekrutteringsfirma, som pengene skulle gå til, at han med det job, de nu ville skaffe ham i udlandet, hurtigt kunne betale lånet tilbage.

Men på den handskefabrik i Malaysia, hvor Suresh endte, gik der nogle gange op til tre

måneder, før han fik løn. Og når han fik sin månedlige løn, var den 2.250 kroner lavere, end rekrutteringsfirmaet havde lovet. Hverken jobbet eller Malaysia kunne han forlade, for allerede ved ankomsten havde hans arbejdsgiver konfiskeret hans pas og nægtede nu at annullere kontrakten.

Suresh forsøgte igen og igen at kontakte rekrutteringsfirmaet, men de svarede ham aldrig. Først to år senere lykkedes det ham at for-

lade Malaysia med en gæld svarende til mere end 33.000 kroner. Med sin nuværende månedsløn på mellem 300 og 600 kroner kan det tage Suresh 50 år at blive gældfri.

”For rekrutteringsfirmaerne handler det om at købe og sælge mennesker”, siger Suresh til Amnesty.

”Vores folk ender med at blive misbrugt, fordi regeringen ikke forhindrer, at de bliver handlet med, som var de kvæg”.

Sådan fortsætter udnyttelsen af Nepals migrantarbejdere

AMNESTY har spurgt researcher Angela Sherwood om, hvad der skal til for at standse udnyttelsen.

Sidste stop før udlandet. Fra lufthavnen i Kathmandu rejser unge fra hele Nepal af sted til Malaysia og Golf-landene i håb om et godt arbejde men uden garantier for, hvad der venter dem.

Ingen rettigheder eller sikkerhed

Over hele Nepal slipper skruppelløse rekrutteringsfirmaer afsted med at ødelægge liv. Med løftet om et godt job i udlandet opkræver de ulovligt enorme gebyrer, hvorefter de efterlader migrantarbejdere som Suresh uden hjælp, så snart tingene går galt.

Det dokumenterer Amnesty's researchere, som til rapporten "Turning people into profit" har interviewet 127 migrantarbejdere fra hele Nepal.

Først når de har forladt landet, opdager arbejderne, at de er blevet bedraget om alt fra løn til arbejdsvilkår. Fordi deres arbejdstilladelser er knyttet til deres arbejdsgiver, kan de ikke forlade deres arbejde uden risiko for at ende som udokumenterede arbejdere uden ret til at være i arbejdslandet. Som udokumenterede migrantarbejdere risikerer de retsforfølgelse for at have overtrådt immigrationslovene, og adskillige nepalesere fortalte Amnesty, hvordan de på det sorte marked måtte op-søge såkaldte "repatrierings-agenter", som opkrævede nye høje gebyrer for at få dem hjem til Nepal.

Pengestrømmen til Nepal

I mangel af jobmuligheder hjemme rejser mere end 400.000 nepalesere hvert år ud for at finde arbejde, typisk i tekstilindustrien, byggebranchen eller som hushjælper i Malaysia og Golf-staterne. De penge, som migrantarbejderne sender tilbage til deres familier i Nepal, udgør omkring en tredjedel af landets BNP.

Alligevel beskytter regeringen ikke arbejderne mod udnyttelse og overgreb, mener Amnesty, som kritiserer, at en nu to år gammel lov, der blandt andet sætter loft over rekrutteringsfirmaernes gebyrer og påbyder arbejdsgiverne at betale for flyrejse og visum, endnu ikke er blevet implementeret. ◊

Hvorfor vender de nepalesiske arbejdere ikke rekrutteringsfirmaerne ryggen?

Det skyldes både, at familierne mangler andre muligheder og derfor opfordrer deres sønner og døtre til at søge mod udlandet, og at rekrutteringsfirmaerne er ganske gode til at lokke. Fire unge mænd, jeg interviewede, havde hørt om, at arbejdere blev snydt, men deres jobagent beroligede dem ved at ringe til en arbejder fra fabrikken i Malaysia, som forklarede dem, at jobbet var godt, at der var fridage, og at lønnen var som lovet. Først da de landede i Malaysia, opdagede de, at de aldrig havde talt med en arbejder, men med en svindler, som havde snydt dem. På det tidspunkt skyldte de allerede rekrutteringsagenterne flere tusinde dollars, og det er den gæld, som fastholder arbejderne. De håber også at kunne vende hjem og vise, at de har tjent lidt i udlandet.

Hvad siger de rekrutteringsfirmaer, som I konfronterede, til deres forsvar?

De fortæller, at de arbejder i et stærkt konkurrencepræget globalt marked, at migrantarbejdet er godt for Nepals økonomi, og så lader de, som om de ikke kender til de forhold, som migrantarbejderne ender i.

Er det ikke rigtigt, at migrantarbejderne er gode for landets økonomi, og det måske også er godt for den enkelte arbejder, som tager afsted?

Ikke nødvendigvis. Alt er en risiko. Selvfølgelig er der arbejdere, for hvem det lykkes at tjene penge og vende hjem og forbedre deres situation. Præcis som der er arbejdere, der ender i to-

tal udnyttelse og bliver nødt til at sælge deres hjem og deres jord på grund af en akkumuleret gæld, som vil følge dem resten af livet.

Hvad ønsker de mange migrantarbejdere, som du har talt med?

At kunne søge job i udlandet uden voldsomme gebyrer. De ønsker et system, hvor de kan klage over misbrug og udnyttelse og få hjælp. I bund grund ønsker de bare at blive behandlet som arbejdere og ikke som en vare, der sælges på et marked.

Har Amnestys rapport haft en positiv indflydelse siden udgivelsen?

Ja, det mener jeg. Rekrutteringsbranchen er meget profitabel og har af samme grund betydelig indflydelse på Nepals politik. Vi har gjort det langt sværere for regeringen af bøje sig for firmaernes krav om at droppe regulering på området, fordi vi så detaljeret har vist, hvor systematisk migrantarbejdere udnyttes. For nyligt hørte vi, at politiet undersøger muligheden for at etablere en enhed alene til at tackle denne type job-trafficking. Det ville være et kæmpe skridt hen imod at kunne efterforske og retsforfølge rekrutteringsfirmaernes ulovlige praksis. ◊

Sms "NEPAL" til 1252, så kan du høre Angela Sherwood selv fortælle om situationen i Nepal.

Følg Amnesty på

facebook

twitter

amnesty.dk

SEPTEMBER 2017

LIVE-REDAKTION: KATRINE LAURITSEN

Den nye kampagne MODIG sætter fokus på menneskerettighedsforkæmpere og deres kamp for retfærdighed.

Regeringer, virksomheder og væbnede grupper verden over gør alt, hvad de kan, for at lukke munden

på aktivister, der risikerer overgreb, fængsling, tortur og drab. Samtidig bliver fagforeninger opløst, og aviser og sociale medier lukket ned. Fredelige demonstrationer bremses med vold.

Det er blevet sværere og farligere

at kæmpe for menneskerettighederne, og lige præcis derfor har vi brug for menneskerettighedsforkæmpere. De modige.

Bliv en del af MODIG og støt dem, der kæmper for en bedre verden for os alle. De, der er modige

nok til at råbe op for ytringsfriheden, til at kæmpe imod racisme og sexismen og til at holde magthaverne ansvarlige.

Læs mere på amnesty.dk/modig

MØD DE MODIGE

DR. MUDAWI IBRAHIM ADAM

En af Sudans mest prominente menneskerettighedsforkæmpere, dr. Mudawi, blev i december 2016 anholdt for sit humanitære arbejde for krigsramte familier i blandt andet Darfur-regionen.

I et interview til avisen New York Times fortalte familien, at deres hjem blev gennemsgt flere gange og deres telefoner aflyttet. Først efter 51 dage fik familien kontakt til Mudawi, knap en måned senere fik han lov til at tale med sin advokat, og først efter næsten fem måneders fængsling blev han officielt tiltalt for blandt andet "spionage" og "spredning af falske rygter".

I august 2017 blev dr. Mudawi endelig løsladt, og alle anklager mod ham er nu droppet. Amnesty anser ham for at have været en samvittighedsfange, hvilket betyder, at han kun var fængslet på grund af sit fredelige arbejde for menneskerettighederne.

Foto: Privat

AZZA SOLIMAN

Hver eneste dag risikerer Azza Soliman sin egen sikkerhed og frihed for at forsvare egyptiske kvinder, som er blevet udsat for vold og voldtægt.

Azza bruger sin stemme til at kæmpe for mennesker, som er blevet udsat for tortur, vilkårlige anholdelser, vold og voldtægt. Hun er medstifter af to organisationer, som tilbyder juridisk assistance, støtte og læseundervisning til fattige kvinder og overlever af vold og voldtægt.

Men hendes arbejde har konsekvenser. De egyptiske myndigheder stempler Azza og andre egyptiske menneskerettighedsforkæmpere som spioner og som trusler mod den nationale sikkerhed. De bliver angrebet med smædekampagner, og den egyptiske regering overvåger deres digitale aktiviteter. Azza står nu anklaget for at bagvaske Egyptens omdømme ved at påstå, at egyptiske kvinder bliver udsat for voldtægt. Hun har fået udrejseforbud, hendes bankkonto er blevet indefrosset, og hun risikerer 15 års fængsel.

Foto: René Clement

AKTIVISME, ARRANGEMENTER OG RESULTATER

HVAD ER MOD FOR DIG?

Ole Ankjær Madsen
73 år
Pensioneret lærer
Randers

Hvad er mod for dig?

Man udviser mod, når man, på trods af angst for konsekvenserne, på

trods af usikkerhed om, hvorvidt ens handling vil lykkes, på trods af angst for at blive misforstået, alligevel udfører handlingen, fordi man føler, den er rigtig. Modets naturlige følgesvend er frygt. Mod er at handle, selv om man føler frygt. Man kan også udvise mod, når man overskrider sin egen grænse for handling.

Hvem, synes du, er modig?

Jeg vil kalde de menneskeret-

tighedsforkæmpere modige, der i egne lande protesterer mod brud på menneskerettighederne, selv om de risikerer at blive forfulgt af myndighederne. Liu Xiaobo (kinesisk fængslet aktivist og nobelprisvinder, der i juni døde i fængslet, red.) og Anna Politkovskaja (russisk journalist, der blev likvideret for sine kritiske artikler, red.) udviste mod og betalte dyrt for det.

Hvornår var du selv sidst modig?

Jeg har vist aldrig udvist mod på et spektakulært niveau. Men jeg har overskredet egne grænser, da jeg som studerende på Aarhus Universitet fik lejlighed til at stille den amerikanske ambassadør i Danmark spørgsmål om menneskerettighederne i USA, som de udfoldede sig henholdsvis i den amerikanske forfatning og i amerikansk fangepolitik i Abu Ghraib-fængslet og på Guantanamo. Det havde han svært ved at svare på.

Eman Ahmad
19 år
Studerende
København

Hvad er mod for dig?

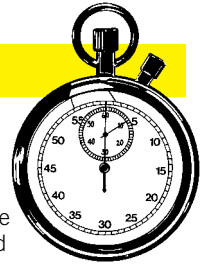
Mod er vel at turde stå op for det, man tror på, og at handle for det, man tror er

bedst. Også selvom det måske er i strid med den mest populære mening.

Hvem, synes du, er modig?

Jeg vil mene, at mine forældre er modige, fordi de som flygtninge turde forlade deres hjem. Samtidig tør de leve uden stereotyper og arbejde progressivt for at bryde normer. Jeg synes, min far er modig, fordi han er feminist og opdrager sine børn i en verden af fri mening og uden kønsroller.

DET KAN DU GØRE...

1 MINUT

sms **LOVE** til **1252** og støt op om, at forfulgte tjetjenske homoseksuelle får mulighed for at søge asyl i Danmark.

PÅ TRE TIMER

Bliv indsamler for Amnesty til landsindsamlingen den 10. december. Tilmeld dig på landsindsamling.amnesty.dk

PÅ ÉN DAG

Deltag i Amnestys årlige kampagneseminar lørdag den 4. november kl. 10-17 i Mødecenter Odense, Buchwaldsgade 48, 5000 Odense C. Temaet er MODIG!

Find os på:

Hvornår var du selv sidst modig?

Jeg tror, jeg sidst var modig, da jeg organiserede et klagebrev sammen med seks andre elever efter en diskriminerende kommentar, som skolens leder kom med.

Moustafa Moustafa er 26 år, advokatfuldmægtig og medlem af Amnestys danske bestyrelse. I august deltog han for første gang i International Council Meeting (ICM), der er en fem-dages generalforsamling, hvor Amnestys sektioner bliver enige om den retning, organisationen skal bevæge sig.

Hvordan var det at være med i ICM for første gang?

Det var helt særligt og unikt. Mødet samlede en masse ildsjæle, der virkelig brænder for menneskerettighederne, og jeg blev helt ydmyg over at få lov til at diskutere med dem og lære af dem. Deres passion smittede af på mig, og jeg er nu, hvis muligt, blevet endnu mere engageret i arbejdet.

Hvordan bliver så mange sektioner overhovedet enige om noget?

De store kulturelle og geografiske forskelle gør, at man kan have forskellige opfattelser af, hvad der er vigtigst. Men til syvende og sidst

træffer vi afgørelser på demokratisk vis, så det er ikke nødvendigvis alle, der er enige. Jeg var vidne til flere diskussioner, hvor nogle stod meget fast på deres holdning i begyndelsen af diskussionen, men på baggrund af andres gode argumenter ændrede holdning.

Hvad gjorde størst indtryk?

Det gjorde vores fællesaktion til fordel for Taner og Idil, der er henholdsvis bestyrelsesformand og generalsekretær i Amnesty Tyrkiet. Jeg besøgte den tyrkiske sektion i begyndelsen af maj og spurgte Taner og Idil, om de ikke frygtede de tyrkiske myndigheders hårde hånd, men de sagde begge to, at den sag, vi

kæmper i Amnesty, er meget større end dem selv. De havde accepteret risikoen. I dag er de i fængsel. I Danmark er jeg bestyrelsesmedlem med stort set ingen eller meget få risici. Min respekt for aktivister i udsatte lande er helt enorm, og jeg glæder mig til den dag, hvor jeg endnu engang kan tage en kop tyrkisk kaffe med mine to kollegaer fra Tyrkiet.

Bliv klogere på generalforsamlingen på amnesty.dk/ICM

”DET ER MØDER SOM DISSE, DER FLYTTER BJERGE”

Det blev en intens oplevelse for både danske Linnea og Amjad fra Syrien, da de på Årets Roskilde Festival deltog i Amnesty-eventet ”I See You”, der skulle nedbryde grænser og skabe større forståelse for mennesker på flugt.

For få minutter siden kendte ingen af dem til den andens eksistens. Nu sidder de som deltagere i Amnestys event ”I See You” på hver sin ølkasse og kigger hinanden dybt i øjnene. Ingen af dem siger et ord. 19-årige Linnea Möger fra Nyborg og Amjad Baker på 30, der i august 2014 flygtede fra Syriens hovedstad Damaskus og nu bor i Odense, har på forhånd fået at vide, at de skal holde øjenkontakten i fire minutter uden at tale sammen. Det er nemlig præcis det, der skal til for at skabe et stærkt bånd mellem to mennesker, der aldrig har mødt hinanden før, påviste den amerikanske psyko-

logiprofessor Arthur Aron i 1997. Det eksperiment har Amnesty besluttet sig at afprøve på Danmarks største musikfestival for at skabe større forståelse for mennesker, der er flygtet fra krig og forfølgelse.

Tårer og spørgsmål

Efter mindre end to minutter begynder tårene at trille ned ad kinderne på Linnea Möger. Amjad Baker smiler tavst til hende, og de fortsætter med at udforske hinandens øjne, indtil en frivillig fra Amnesty fortæller dem, at eksperimentet er slut, og at de nu må tale sammen.

”Må jeg ikke først få et kram”,

Foto: Martin Thaulow

Amnestys I See You-event var en del af Roskilde Festivals EQUALITY-program, der gennem foredrag, debatter, workshops, installationer og meget andet satte fokus på kulturel lighed med særligt fokus på etnicitet, religion, seksualitet og køn.

spørger Linnea den unge syrer med de lidt sørgmodige øjne, der straks omfavner hende. Umiddelbart efter indleder parret en dyb samtale, der varer i næsten en halv time. Kort efter er et nyt facebook-venskab en realitet, og så bliver det lige til et kram mere, inden de nye venner skal forsøge at sætte ord på, hvad de lige har været igennem.

Linnea behøver ingen tænke-pause:

”Da vi først begyndte at kigge hinanden i øjnene, kom jeg igennem hele følelsesregistret. Jeg smilede, og jeg begyndte at græde, fordi jeg syntes, det var så smukt. Der var så meget at sige inde i de mørke og smukke øjne. Først tænkte jeg på, hvad han mon havde været igennem. Og jeg tænkte på, hvordan han var kommet til Danmark, hvordan det var at bo her, hvordan han havde det nu”.

Brug for personlige møder

Amjad Baker, der forlod hjembyen Damaskus efter at have overlevet et snigskytteangreb på vej til arbejde,

er også klar i mødet – endda på næsten flydende dansk trods hans korte tid i landet.

”Det var meget intenst. Da Linnea begyndte at græde, prøvede jeg at berolige hende ved at smile. Jeg ville vise, at jeg havde det godt, og at hun ikke skulle bekymre sig. Det var en rigtig god oplevelse, og det er meget vigtigt, at vi får fortalt vores historier direkte til folk. For jeg tror ikke, at de kan forstå det, hvis de kun læser om krigen. De er nødt til at møde nogen, der har oplevet den for at få hele historien om, hvordan det er i Syrien, og hvorfor vi er blevet tvunget til at flygte”, siger Amjad Baker. Han arbejdede som tandtekniker i Syrien, men nu går på VUC og vil gerne være datatekniker, da han ikke har kunnet finde arbejde inden for sin profession på Fyn.

Linnea Möger nikker.

”Når man møder hinanden ansigt til ansigt og får talt sammen, kommer man meget længere, end hvis man bare sidder derhjemme og får mediernes udlægning. Det er møder som disse, der kan flytte bjerge”.

AKTIVISME, ARRANGEMENTER OG RESULTATER

NY BOG: **25 ÅR MED AMNESTY**

Amnestys tidligere generalsekretær Lars Normann Jørgensen udgiver nu erindringsbogen "Uden vold og magt – 25 år med Amnesty". Den giver et enestående og personligt indblik i, hvordan Amnesty kæmper for menneskerettighederne overalt i verden. Lars Normann Jørgensen, der i 1964 var med til at etablere Amnestys danske afdeling, fortæller i bogen om sit møde med De Tamilske Tigres ledere, kort før de blev dræbt af Sri Lankas hær, om at stå midt i borgerkrigen og undtagelsestilstanden i Nepal, om besøgene i Gazas flygtningelejre, og om at gå i spidsen for en LGBT-pride i Vilnius – omgivet af tusindvis af sortklædte højreekstremister og et stort politiopbud.

Bogen er udgivet af Gyldendal og kan blandt andet købes til 300 kroner her: shop.amnesty.dk

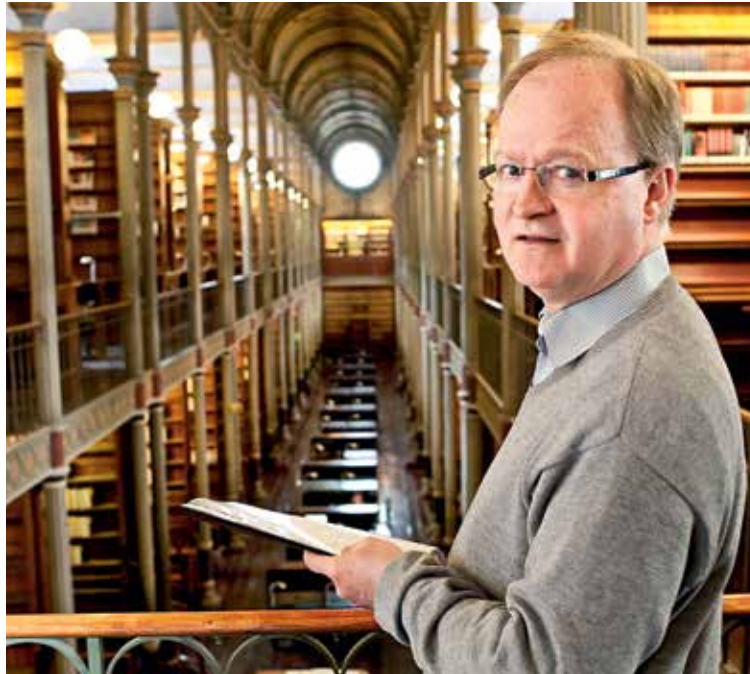

Foto: Lars Helsinghof

DRIKKEDUNK

0,6 L flaske med skruelåg fra SIGG EcoCare. Indeholder ikke BPA og phthalater

KR. 100,-

PANTHERS IN THE HOLE – ANGOLA 3

Grafisk novelle om Robert King, Albert Woodfox og Herman Wallace, tilsammen Angola 3, skrevet af Bruno Cénou og David Cénou.

KR. 180,-

ECOFFEE CUP

Lavet af naturlige, organiske og sterile bambusfibre. Perfekt til dem, der nyder deres kaffe/the to-go

KR. 90,-

Shop.amnesty.dk

AMNESTY MÅ OG SKAL BESTÅ, HVIS VI VIL ÆNDRE VERDEN

Efter 10 år som HR chef i Amnesty International er Inger Lise Larsen gået på pension. Men hun vil fortsat følge Amnestys arbejde og har valgt at skrive Amnesty ind i sit testamente.

"Jeg har været medlem af Amnesty siden 1977 og engagerede mig som aktivist i mine unge dage. Amnesty skiller sig i min optik ud fra andre organisationer, fordi de kan sikre det lange seje træk. Amnesty er kun finansieret af private gaver og modtager ikke midler fra det offentlige. Derfor ved jeg, hvor stor og vigtig en forskel det gør at efterlade en gave i sit testamente. Selvom jeg ikke kommer til at efterlade en stor formue, er jeg slet ikke i tvivl om, at det vil gøre en forskel og være med til at sikre, at Amnesty også fremover kan ændre verden."

Overvejer du også at efterlade en gave til Amnesty i dit testamente, så kan du få mere information på amnesty.dk/arv

Du kan også ringe 33456558 eller skrive på arv@amnesty.dk.

"For mig var det en meget nem beslutning at skrive Amnesty ind i mit testamente"

STØT MENNESKERETTIGHEDERNE

**BLIV INDSAMLER
FOR AMNESTY
DEN 10. DECEMBER**

landsindsamling.amnesty.dk

